

ÅRSMELDING 2021-22

Norsk Bonde-
og Småbrukarlag

OM NORSK BONDE- OG SMÅBRUKARLAG

Norsk Bonde- og Småbrukarlag er en partipolitisk uavhengig organisasjon som arbeider for å bedre jordbrukets økonomiske og sosiale rammebetingelser. Økt matproduksjon, næringsutvikling, lokal foredling, god dyrevelferd og levende kulturlandskap er viktige saker for organisasjonen. Grunnlaget for driften av organisasjonen er medlemskontingenten fra våre om lag 6500 medlemmer.

BLI MEDLEM!

Som medlem vil du bli en del av fellesskapet og kan være med å påvirke norsk landbrukspolitikk. Vi har gode medlemsfordeler med blant annet forsikring fra Gjensidige og rabatt på arbeidstøy fra Wenaas. Du får i tillegg tilsendt avisa Bonde og Småbruker gratis ni ganger i året.

Les mer og meld deg inn:
smabrukarlaget.no/bli-medlem

INNHOOLD

Forord	5
Høydepunkter fra året	6
Kampen for norsk matproduksjon	8
Tilleggsforhandlinger	11
Jordbruksforhandlingene	12
Beiteretten i hevd	16
Politisk påvirkning, innspill og høringer	17
Allianser og samarbeid	18
Arrangementer og aktiviteter i laget	20
Internasjonal solidaritet	22
Satser på kommunikasjon	23
En organisasjon i utvikling	25
Medlemsutvikling	28
Styrets beretning	29
Tillitsvalgte, ansatte og interne utvalg	33
Ekstern representasjon	36
Regnskap	39
Noter til regnskapet	45
Revisors beretning	48
Vedlegg 1: Rapport fra landsmøtevalgte og interne utvalg	49
Vedlegg 2: Rapport fra prosjekter	50

www.smabrukarlaget.no | [@bondeogsmabrukarlaget](https://twitter.com/bondeogsmabrukarlaget)

KJÆRE LESER!

Du sitter nå med Norsk Bonde- og Småbrukarlag sin årsmelding for 2021-22. Den dekker mye av vår aktivitet fra 1. juli 2021 til 30. juni 2022.

Jordbruket, som annet næringsliv, har også i år vært prega av koronasituasjonen. Det har medført store logistikkutfordringer og kostnadsvekst. Da Russland gikk til krig mot Ukraina i februar, ble det enda verre. Dette økte uro og usikkerhet i verden, spesielt for matsikkerhet og energi. Russland og Ukraina står til sammen for ca. 1/4 av hveteeksporten i verden og Ukraina alene har 13% av maiseeksporten. I tillegg er de viktige leverandører av andre basisvarer. Hovedsakelig eksporterer de til Midtøsten og Afrika.

Kostnadsvekst på gjødsel, energi og diesel har vært økende i perioden. NBS har brukt store deler av tiden på å få til avbøtende løsninger for norske bønder og småbrukere med de verktøyene vi har og aktivt politisk arbeid. I oktober fikk vi blant annet innvilget kostnadskompensasjon for bygningsmaterialer og gjødsel i tilleggsforhandlingene.

Vi hadde et godt landsmøte i oktober med stort engasjement og klare vedtak for styrets arbeid dette året. «Inntekta i jordbruket må opp på linje med andre grupper i samfunnet, og opptrappinga må begynne nå». I høst fikk vi ny regjering med Senterpartiet og Arbeiderpartiet, og et flertall på Stortinget med mål om 50% selvforsyning og en opptrappingsplan for tetting av inntektsgap for alle produksjoner og alle bruksstørrelser i hele landet. Oppdraget til den nye regjeringa var klart: «Inntektsopptapping er sak nr. 1, i tillegg til økt selvforsyning ved bruk av norske ressurser i hele landet.»

Resultatet av jordbruksforhandlingene for økte inntekter burde vært enda bedre. 10,9 mrd er et høyt tall. Som fylkesleder sa i juni: «det går ikke ann å bryte på det». Men vi vet at det meste går rett igjennom kontoen når kostnadene øker som nå. Mesteparten av jordbruksoppgjørets ramme gikk til kompensasjon for økte kostnader i 2021/22.

I denne situasjonen, hvor alle hadde enorm kostnadsvekst, var det ikke rom for tydelig retningsendring. Men retningsendring og fordeling sammen med tetting av inntektsgap for alle må være hovedbudskapet fra NBS ved neste forhandlinger, hvis norsk jordbruk skal være annerledes enn dansk og svensk jordbruk i framtida. Faktagrunnlag og en helhetlig vurdering av struktur, tak og fordeling vil være klart til neste års forhandlinger.

NBS er kjent for stor takhøyde og bredde blant medlemmene, og det går ei kule varmt innimellom. I år har det følt vel varmt til tider. Tross dette, eller kanskje mer på grunn av det, har jeg i mine 4 år som leder aldri fått så mange tilbakemeldinger fra medlemmer, bondelagsmedlemmer og uorganiserte bønder, fra politikere og fra folk jeg møter om viktigheten og verdien av å ha et aktivt Norsk Bonde- og Småbrukarlag. Det har gitt gode påfyll til vår rolle som vaktbikkje, talerør og påvirker, vårt arbeid for å endre kurs i jordbrukspolitikken, vårt arbeid for å fremme alternative driftsmåter og muligheter, og vårt arbeid for å sikre familiejordbruket, mangesysleriet og aktive lokalmiljø vi alle gjerne vil ha.

God lesing!

Kjersti Hoff

Kjersti Hoff
Leder

NOEN HØYDEPUNKTER FRA ÅRET

JULI 2021

- Stev for norsk mat – videokampanje i sosiale medier
- Flere medlemmer hadde takeover på Instagram og gav et innblikk i sin hverdag
- 110 ungdommer tilbrakte deler av sommeren til gards takket være Grønt Spatak!

AUGUST 2021

- Debatt og familiedag på Kråkerøe-staulen 8.august i regi av Telemark BS og Vest-Telemark BS

SEPTEMBER 2021

- Felles utspill med Fellesforbundet, Fagforbundet og Arbeiderpartiet i forkant av Stortingsvalget
- Gav innspill regjeringsplattformen
- Deltok på høring i næringskomiteen om Statsbudsjettet
- NBS deltar på Økouka flere steder i landet. Buskerud har bredt program, Nordland er en del av styringsgruppa lokalt, og Kjersti Hoff deltar i panelsamtale om såfrø i Oslo.

OKTOBER 2021

- Tilleggsforhandlinger gav 754 millioner kroner i kostnadskompensasjon til jordbruket
- Ungdomsutvalget i NBS arrangerer ungdomsseminar i forkant av landsmøtet
- Forestillingen Bondetinget vises fredag kveld i forkant av landsmøtet, til stor glede for utsendinger og andre
- Landsmøte 2021 på Clarion Hotel & Congress i Oslo – første fysiske møte med flere ledd i organisasjonen siden pandemistart.
- Vinje kåres til årets beitekommune. Prisen deles ut under landsmøtemiddagen.

NOVEMBER 2021

- NBS har stand på Agroteknikk i Lillestrøm
- Internasjonalt utvalg arrangerer radiokino og workshop på Globaliseringskonferansen sammen med Spire og LAG
- NBS har møter med dagligvarekjedene

DESEMBER 2021

- Politisk gjennomslag i saldert statsbudsjett: 200 millioner til investeringsmidler (løsdriftskrav og små og mellomstore bruk), jamstillingsplan i 2022.
- Initiativtaker til strømstøtte til gartnerier
- Ungdomsutvalgets julekalender går av stabelen på nettsiden og i sosiale medier
- Nytt styre samlet fysisk for første gang
- NBS deltar på høring og sender skriftlig innspill til Ekspertutvalget for inntektsmåling i jordbruket (Grytten-utvalget)
- Tydelige på rovvilt sammen med Naturbruksalliansen

JANUAR 2022

- Politisk gjennomslag: jordbruket innlemmes i strømstøtteordningen
- NBS deltar på møte med finansminister Trygve Slagsvold Vedum (Sp)
- NBS gikk ut med våre beregninger på den reelle kostnadsveksten: 4 milliarder
- NBS ba Bondelaget om tilleggsforhandlinger. Dette fikk vi avslag på.
- Oppstart studiearbeid
- NBS-webinar med rekorddeltagelse (159)

FEBRUAR 2022

- Innspillmøter med interne utvalg (nytt i år)
- Nordland BS feirer sitt 100-årsjubileum
- NBS sender brev til statsministeren om kornprisen
- Leder Kjersti Hoff deltar i regjeringens kontaktutvalg
- Møte om Mercosuravtalen med Næringsdepartementet
- Oppstart av forskningsprosjektet New Tools

MARS 2022

- Skrevet under brev sammen med en rekke andre organisasjoner om nei til 3. rullebane.
- Lansering av ny nettside for REKO-prosjektet: rekonorge.no.
- Innspillmøter med organisasjoner i landbruket i forkant av jordbruksforhandlingene
- Oppsummeringsmøter med fylkene etter studiearbeidet
- Rådet for JA-spm og representantskapsmøte (endelige råd til årets jordbruksforhandlinger)
- NBS sender innspill til statsbudsjettet 2023 til departementene
- Møter med Sabima, FiVH, Spire og NU – alliansebygging
- Det årlige klimamøtet i landbruket
- Ungdomsseminar i Aurland
- Rundbordsmøte for innspill til en ny norsk satsing på matsikkerhet og småskala landbruk med utviklingsministeren
- Vilde Haarsaker trer inn som konstituert generalsekretær
- Fylkesledermøte med klare krav om 150 000 kr per årsverk til tetting av inntektsgapet i jordbruksforhandlingene

APRIL 2022

- NBS-webinar om rovvilt med Ann Guro Hansen, rovviltpolitisk talsperson i NBS
- Lansering av matsvinn-rapport (Eli)
- Budsjettnemnda for jordbruket legger frem sine tall.

MAI 2022

- Jordbruksforhandlingene. Det inngås avtale mellom staten og jordbruket på 10,9 milliarder kroner.
- Driftstilskudd sau som NBS foreslo i 2021 ble nå løftet fram av Bondelaget og ble inkludert i felleskravet
- Seire i jordbruksavtalen: full foreløpig kostnadskompensasjon for 2022 og 2023 og kronemessig lik utvikling som andre
- Landsnummer av Bonde og Småbruker går ut til alle landets bønder
- NBS sender høringsinnspill til jordbruksoppgjøret, kravspesifikasjon melk, totalberedskapskommisjonen og transport/holdbarhet egg (EU)
- NBS-seminar om jordbruksforhandlingene med Kjersti Hoff og Dag Fossen
- Oslo Akershus BS deltar på Kuslipp Bygdøy Kongsgård i Oslo
- Fellesutspill om økologisk matproduksjon i Norge med en rekke andre organisasjoner

JUNI 2022

- NBS sender innspill til RMP
- Lansering av ny nettside
- NBS-seminar om første år som gårdbruker - administrative krinkelkroker
- Felles medieutspill med Fremtiden i Våre Hender om matsvinn
- NBS deltar på møte om matsvinn med FiVH og andre
- NBS deltar som eneste faglag på LO-Kongressen
- Det jobbes med innspill til ny dyrevelferds-melding

KAMPEN FOR NORSK MATPRODUKSJON

Det siste året har vært en kamp for jordbruket. Med kostnadseksplasjon, et stadig økende inntektsgap mellom jordbruket og andre grupper i samfunnet, og en ustabil verdenssituasjon, har det siste året vist seg å by på en rekke utfordringer. Norsk Bonde- og Småbrukarlag har kjempet for bonden.

Det siste året har kostnadseksplasjonen kommet som et sjokk på jordbruket og storsamfunnet. Med minimale muligheter til å påvirke egen inntektsmulighet utenom jordbruksoppjøret, har jordbruksforhandlingene og tilleggskompensasjoner vært svært viktig det siste året. 24. februar invaderte Russland Ukraina. Dette påvirket også kostnadsbildet. I tillegg ble det tydelig hvor viktig norsk matsikkerhet og -beredskap er, og regjeringen kom med lovnader om at dette skulle prioriteres. Resultatet var et rekordhøyt tilbud i jordbruksforhandlingene 2022.

Inntekt en prioritet

Å øke inntekta i jordbruket har vært en prioritet for organisasjonen det siste året. Landsmøtet kom med tydelige krav om at regjeringa og Stortinget måtte prioritere jordbruket og styrke inntekta. Fylkesledermøtet i mars kom med klare krav om at inntektsgapet skulle tettes med 150 000 kr under jordbruksforhandlingene.

Inntekta har vært i særlig fokus siden jordbruksforhandlingene i 2021. Høsten 2021 startet Inntektsutvalget sitt arbeid. Deres mandat har blant annet vært å vurdere grunnlag og forutsetninger for å sammenligne næringsinntekt i jordbruket med lønn for arbeidstakere. Rapporten skulle være klar 1. juli, men utvalget fikk utsatt frist til 1. oktober.

Valgåret og innspill til ny regjering

Høsten 2021 var det Stortingsvalg, og i oktober ble det klart at Norge hadde en ny regjering bestående av Arbeiderpartiet og Senterpartiet. Sandra Borch ble landbruks- og matminister.

NBS har i perioden etter valget jobbet hardt for å påvirke regjeringa til å prioritere norsk jordbruk. Vi har deltatt på innspillsmøter med regjeringa og andre relevante partier, og presset på for politisk gjennomslag. I revidert Statsbudsjett for

2022 vedtok Stortinget følgende: «Stortinget ber regjeringen legge frem en forpliktende og tidfestet plan i løpet av 2022 for å tette inntektsgapet mellom bønder og andre grupper i samfunnet. Inntektsgapet skal tettes uavhengig av bruksstørrelse, produksjon og landsdel.»

Ba om tilleggsforhandlinger vinteren 2022 etter kostnadseksplasjon

10. januar sendte Norsk Bonde- og Småbrukarlag brev til Norges Bondelag om tilleggsforhandlinger. Etter Hovedavtalens §2-4 kan jordbruket be staten om tilleggsforhandlinger når uforutsette forhold oppstår, eller viktige forutsetninger for en inngått avtale er endret. Med kostnadseksplasjon på en rekke innsatsfaktorer, blant annet strøm, diesel og gjødsel, vurderte NBS det som helt nødvendig å få til kostnadskompensasjon også i 2022 for å sikre likviditet, unngå konkurser og sikre norsk matberedskap. Bondelaget avviste NBS sin forespørsel om tilleggsforhandlinger.

Strømstøtte til jordbruket

Vinteren var preget av høye kostnader, og særlig økte strømkostnader var en stor utfordring. I desember ble en strømstøtteordning for husholdninger klar. Etter press fra næringa ble også veksthus innlemmet i ordningen, uten øvre maks grense pr måned.

I januar sendte NBS og NB felles brev til regjeringa og ba om at ordningen også måtte inkludere jordbruket, og at kompensasjonsgrensen måtte utvides til 20 000 kWh i måneden. Jordbruket fikk medhold, og jordbruksforetak ble innlemmet i ordningen i februar.

Ved flere anledninger har jordbruket i etterkant bedt regjeringa styrke strømkompensasjonen for jordbruket. I tillegg har NBS vært pådriver for at næringslivet må få en støtteordning. Slakterier, meierier og annen foredling, samt tørkeanlegg og kjølelager for grønnsaker, var ikke inkludert i den opprinnelige ordningen.

28. oktober ble det klart at jordbruket ble bevilget 754 millioner i kompensasjon for økte kostnader på gjødsel og bygningsmaterialer i tilleggsforhandlingene. F.v: Kjersti Hoff (leder NBS), Bjørn Gimming (leder Bondelaget) og Sandra Borch (Landbruks- og matminister)

TILLEGGSFORHANDLINGER

I oktober 2021 fikk jordbruket bevilget 754 millioner kroner ekstra i foreløpig kostnadskompensasjon etter ekstraordinære kostnadsøkninger på en rekke innsatsfaktorer etter jordbruksavtalen ble vedtatt juni samme år. Tilleggsforhandlingene startet etter Norsk Bonde- og Småbrukarlag og Norges Bondelag sendte et felles brev til Landbruks- og matdepartementet i juli.

I juni 2021 vedtok Stortinget en jordbruksavtale som la til rette for en mulig inntektsvekst på 18.700 kr per årsverk. Dette tilsvarte en kronemessig lik økning som andre i samfunnet. Etter at oppgjøret ble vedtatt var det en betydelig kostnadsøkning på en rekke innsatsfaktorer i jordbruket, blant annet kunstgjødsel, bygningsmaterialer, strøm, kraftfôr og plast.

bondeorganisasjonene om full kompensasjon etter Budsjettnemndas beregninger. Solberg-regjeringa valgte å utsette tilleggsforhandlingene, som etter valget ble gjenopptatt av den nyvalgte Støre-regjeringa. Jordbruket ble bevilget 754 millioner kroner i tråd med anslaget fra BFJ. Kompensasjonen ble betalt ut med ordinær utbetaling av produksjonstilskudd i februar.

To løp i jordbruksforhandlingene

Det ble tidlig tydelig at jordbruksforhandlingene 2022 måtte ta for seg både kostnadskompensasjon for 2021/22 og ordinære forhandlinger om inntektsutvikling i 2023. NBS var tidlig ute med å be om forhandlinger i to løp, da vi så det som svært utfordrende å behandle dette i samme forhandling. Vi ble avvist.

Under forhandlingene ble beregning av kompensasjon for en avtale som allerede var inngått og inntekt for 2023 vanskelig slik NBS forutså. Det var en utfordring både for faglagene og for staten å behandle dette i samme forhandling.

Ba om forhandlinger for inneværende år

I mars fremmet NBS forslag om at det i jordbruksoppgjøret burde forhandles om inneværende år. Bakgrunnen for dette er at dagens forhandlinger er basert på prognoser om kostnads- og inntektsbildet for neste år. Dette er uforutsigbart, og som kostnadseksplorasjonen det siste året har vist - gjør det utfordrende å sikre en så korrekt tildeling som mulig. NBS foreslo et overgangssystem hvor det i 2023 ville vært to søknader og to utbetalinger, før det i 2024 ble forhandlet om og utbetalt for inneværende år. Landbruks- og matminister Sandra Borch avslø forslaget.

NBS er pådriver for endring

Det har alltid vært NBS sitt lodd å fronte alternativer, fremme saker og sette i gang diskusjoner. Vi har utøvd press både på Bondelaget og på staten, men har sjelden fått medhold umiddelbart. Ser vi derimot våre innspill og forslag over tid, er det tydelig at NBS er i front og kommer med verdifulle og helt nødvendige bidrag.

Også i år ledet vi an. Vi er utålmodige, og vi har pekt på systemutfordringer. Både forslag om forhandlinger for inneværende år og to løp i jordbruksoppgjøret 2022 ble avvist. Dette er likevel forslag vi ser som helt nødvendige for framtida. Det er svært usannsynlig at verdenssituasjonen stabiliserer seg innen kort tid, og vi trenger virkemidler som er målrettet og et system som kan respondere og sikre raske, nødvendige utbetalinger. Et slikt system vil gi forutsigbarhet.

STRØMSTØTTEORDNINGEN

Regjeringen la fram en strømstøtteordning for husholdninger i desember. Ordningen skulle dekke 50 prosent over 70 øre pr kWh opp til 5000 kWh pr måned.

Stor usikkerhet knyttet til bønder som hadde sitt bolighus registrert på samme måler som næringsdriften. Det ble klart at ordningen for husholdninger også ville dekke våningshus.

Veksthus ble innlemmet i ordningen for strømstøtte i januar, med 55 prosent dekningsgrad over 70 øre pr kWh uten øvre månedsgrense.

Etter mye press fra næringa ble jordbruket innlemmet i støtteordningen i februar. Jordbruksforetak kunne søke om kompensasjon for 55 prosent over 70 øre pr kWh for desember 2021 og 80 prosent over 70 øre pr kWh for januar, februar og mars, med en øvre grense på 20.000 kWh pr måned.

I juni ble vanningslag innlemmet i støtteordningen, med mulighet for kompensasjon i perioden mai til september.

Ba om tilleggsforhandlinger etter prishopp

29. juli sendte Norsk Bonde- og Småbrukarlag og Norges Bondelag brev til Landbruks- og matdepartementet etter initiativ fra NBS hvor de ba om tilleggsforhandlinger etter Hovedavtalens §2-4 «Omgjøring og tillegg». Bakgrunnen for dette var et dramatisk prishopp på en rekke innsatsfaktorer i jordbruket. Jordbruket pekte på at Stortingets inntektsmål for jordbruket ikke kunne realiseres med kostnadsøkningen, og krevde full kompensasjon for dette.

Staten ved Solberg-regjeringen og partene i jordbruket startet innledende sonderinger i august. Her ble kraftfôr, gjødsel, bygningsmaterialer og strøm diskutert, og jordbruket ba om kostnadsvurdering og kompensasjon for samtlige innsatsfaktorer. Partene ble etter hvert enige om å gå videre med tilleggsforhandlinger for kostnadsøkninger på handelsgjødsel og bygningsmaterialer, med merknad i protokoll om strøm.

Mottok kompensasjon på 754 millioner kroner

Budsjettnemnda i jordbruket (BFJ) fikk i oppdrag å gjøre nye kostnadsvurderinger for handelsgjødsel og bygningsmaterialer. Beregningene ble presentert 7. september og kostnadsveksten for disse innsatsfaktorene ble anslått til 754 millioner kroner.

8. september leverte jordbruket sitt krav. Her ba

DETTE VAR TILLEGGSFORHANDLINGENE

29. juli sendte Jordbrukets forhandlingsutvalg brev til Landbruks- og matdepartementet hvor de etter Hovedavtalens §2-4 ba om tilleggsforhandlinger som følge av ekstraordinære kostnadsøkninger på en rekke innsatsfaktorer i jordbruket.

12. august aksepterte staten å starte tilleggsforhandlingene. Jordbruket ba om en vurdering av kraftfôrpriser, gjødsel, bygningsmaterialer og strøm. Partene ble etter innledende sonderinger enige om å gå videre med tilleggsforhandlinger for kostnadsøkninger på gjødsel og bygningsmaterialer, med merknad i protokoll om strøm.

20. august ba staten og jordbruket Budsjett-nemnda for jordbruket (BFJ) om å utarbeide oppdaterte anslag for kostnadsvekst som følge av ekstraordinær prisøkning for gjødsel og bygningsmaterialer.

7. september la Budsjettnemnda fram sin utredning.

8. september leverte jordbruket sitt krav til staten.

17. september utsatte staten tilleggsforhandlingene.

19. oktober gjenopptar staten, nå med ny regjering, og jordbruket tilleggsforhandlingene.

28. oktober ble det klart at jordbruket mottok 754 millioner i tilleggsforhandlingene.

JORDBRUKSFORHANDLINGENE

Med ny regjering og store lovnader i Hurdalsplattformen og Statsbudsjettet for 2022, var det store forventninger til årets jordbruksoppgjør. Staten leverte et rekordtilbud, og partene ble enige om et historisk oppgjør på 10,9 milliarder kroner. Det meste av rammen gikk til kompensasjon for økte kostnader i 2021/22.

Med ny regjering og store lovnader i Hurdalsplattformen og Statsbudsjettet for 2022, var det store forventninger til årets jordbruksoppgjør. Staten leverte et rekordtilbud, og partene ble enige om et historisk oppgjør på 10,9 milliarder kroner. Det meste av rammen gikk til kostnadskompensasjon.

Studiearbeidet

I forkant av jordbruksforhandlingene 2022 ble det utarbeidet et forenklet opplegg til studiearbeidet. Det ble arrangert oppstartsmøte 10. januar, og studieheftet ble sendt ut samme dag med frist 1. mars. Det kom inn rundt 50 innspill fra lokal- og fylkeslag. Innspillene ble

sammenstilt av styremedlemmene, som deretter arrangerte møter med sine fadderfylker. Sammenstillingen ble også gjennomgått under fylkesledermøtet i mars.

Innspill til jordbruksforhandlingene

I tillegg til studiearbeid i organisasjonen, ble det som vanlig gjennomført innspillmøter med organisasjoner i jordbruket i begynnelsen av mars. Nytt av året var at NBS sine interne utvalg ble invitert til et eget innspillmøte i februar. I møtene fikk utvalgene og organisasjonene først presentere sine innspill, før forhandlingsutvalget kunne stille spørsmål. Flere sendte også inn skriftlige innspill.

Synliggjorde jordbruket i media

I forkant av forhandlingene ble det prioritert å synliggjøre jordbrukets utfordringer i media. Norsk Bonde- og Småbrukarlag brukte sosiale medier aktivt for å fremme våre krav, bygge kunnskap blant befolkningen om jordbruksoppgjøret og rette søkelyset mot utfordringene i jordbruket og for norsk matproduksjon på sikt. Bilder, artikler og videoer i NBS sine egne kanaler nådde bredt, og videoen Jordbruksoppgjøret på 3 minutter nådde mer enn 25 000 mennesker.

I samarbeid med bandet Sliteneliten fikk aksjonsutvalget laget låten Bondeopprør med tilhørende musikkvideo. Bønder fra hele landet bidro med klipp til musikkvideoen.

Også i redaksjonelle medier var NBS synlig. Lokal- og fylkeslag bidro til å rette søkelyset mot situasjonen i jordbruket i lokale og regionale medier. Riksdekkende medier dekket både jordbruket og matproduksjon generelt, og krav som

NBS stilte i forkant. NBS var synlig i aviser, radio og på TV.

Internkommunikasjon var en prioritering i forhandlingene, og det ble jobbet mye med å kommunisere ut til medlemmene. Under forhandlingene ble det sendt ut medlemsbrev med oppdateringer underveis, det ble arrangert kontaktmøter med tillitsvalgte og gjennomført webinar i etterkant. I tillegg ble avisa brukt i forkant og etterkant av forhandlingene for å formidle NBS sine krav og politikk til medlemmer og andre bønder (landsnummer).

Forhandlingsutvalget

Årets forhandlingsutvalg bestod av leder Kjersti Hoff, politisk nestleder Eli Berge Ness og Torbjørn Norland. Norland er ikke sentralstyremedlem, men har tidligere deltatt i forhandlingene. Ola Fiskvik og Kjell Erik Brandstadmoen var 1. og 2. vara.

Etter fylkesledermøtet i mars vedtok styret

Forhandlingsutvalget i Norsk Bonde- og Småbrukarlag til jordbruksforhandlingene 2022. F.v: Eli Berge Ness, Kjersti Hoff (leder) og Torbjørn Norland. Ola Fiskvik var 1.vara og Kjell Erik Brandstadmoen var 2.vara.

Forhandlingsutvalget og sakkyndige i NBS under prosederingene mellom jordbruket og staten. F.v: Johan Warlo (rådgiver, NBS-sekretariatet), Kjersti Hoff (leder), Eli Berge Ness (FU), Vilde Haarsaker (konst. generalsekretær), Torbjørn Nordland (FU) og Dag Fossen (sakkyndig).

forhandlingsutvalgets mandat. En vesentlig start på tetting av inntektsgapet var hovedmålet i mandatet, i tillegg til full kostnadskompensasjon for 2021 og 2022. Alle produksjoner skulle løftes, men særlig korn, ammeku og sau skulle prioriteres. Tiltak som sikret økt norsk sjølforsyning og beredskap ble fremhevet, og målprisene skulle økes betraktelig for å sikre at mer av tilskuddet kunne brukes til utjevning.

Forhandlinger med Bondelaget

Budsjettnemnda la fram sine endelige tall 13. april - onsdagen i påskeuka. Norsk Bonde- og Småbrukarlag og Norges Bondelag utvekslet og forhandlet om rammekrav 19. og 20. april. NBS

krevde 150 000,- i tetting av inntektsgap. Etter forhandlingene endte dette kravet på 100.000 kr. Faglagene utvekslet primærkrav på overtid 23. april, etter en svært krevende prosess for å avklare kompensasjon for 21/22 og krav for 2023.

24.april var det prosedering med forhandlingsutvalget og sakkyndige fra begge bondeorganisasjonene. Forhandlingene fortsatte deretter med forhandlingsleder og generalsekretær. Et viktig forhandlingstema var NBS sitt krav om økt prisuttak og dermed bedre fordeling av budsjettmidler i bunn for alle produksjoner.

Jordbrukets krav

Jordbrukets felles krav ble presentert under en pressekonferanse 27. april. Kravets ramme på 12,8 milliarder kroner (statens regnemåte) skulle kompensere for kostnader i 2022 og 2023, gi jordbruket kronemessig lik inntektsutvikling som andre grupper og legge opp til en start på tetting av inntektsgapet med 100.000 kroner. Kravet gav et inntektsløft til alle produksjoner, men prioriterte sau, ammeku og korn.

Med bakgrunn i kostnadseksplasjonen, ble det i årets forhandlinger ikke lagt inn tiltak for å reversere Solbergregjeringas grep og sikre en ny retning for norsk jordbruk. Jordbruket stilte likevel krav om å sette ned en partssammensatt gruppe for å se på fordeling, struktur og tilskuddstak.

Statens tilbud

Staten la fram sitt tilbud 4. mai, en dag på overtid. Tilbudet hadde en ramme på 10,15 mrd kr – eller 8,9 milliarder sammenlignbart med jordbrukets krav. Tilbudet la opp til full kostnadskompensasjon for 2022 og 2023, kronemessig lik inntektsutvikling som andre grupper og tetting av inntektsgapet med om lag 30.000

kr pr årsverk. Differansen mellom statens tilbud og jordbrukets krav var på 2,7 milliarder kroner. Jordbruket mente tilbudet gav grunnlag for forhandlinger.

Veien mot en jordbruksavtale

Årets forhandlinger var særlig utfordrende. Både kostnadskompensasjon for inneværende jordbruksavtale og ordinære forhandlinger for 2023 skulle behandles i samme oppgjør. Det preget forhandlingsløpet for alle parter.

Staten og jordbruket prosederte på krav og tilbud i tre dager før forhandlingene begynte. Prosederingene er viktige for å diskutere ulike problemstillinger knyttet til matproduksjon og jordbruk, og til å utforske muligheter innenfor nasjonale og internasjonale rammeverk. I årets prosederinger var kostnadseksplasjon og -kompensasjon, samt matsikkerhet i Norge, viktige temaer.

De påfølgende forhandlingene var preget av de tekniske utfordringene årets oppgjør bad på. Forhandlingene gikk tregt i starten, og det var lite klarhet. 14. mai stilte staten et ultimatum om videre forhandlingsprosess. Dette har det i ettertid vært uenighet i styret i NBS om hvordan forløp seg.

I løpet av forhandlingene økte statens tilbud med totalt 800 millioner kroner. 16. mai ble det klart at staten og jordbruket hadde inngått avtale, og tross uenigheter internt, godkjente styret i NBS avtalen i et styremøte 19. mai.

Forhandlingsresultat

Jordbruksavtalen endte med en ramme på 10,9 milliarder kroner. Avtalen gav kostnadskompensasjon for 2021 og 2022, kronemessig lik inntektsutvikling som andre grupper for 2023 og en tetting av inntektsgapet på om lag 40.000 kr pr årsverk. Avtalen la ikke opp til retningsendring i jordbrukspolitikken.

I jordbruksoppgjøret ble det vedtatt å opprette to partssammensatte arbeidsgrupper. I arbeidsgruppe for struktur-differensiering av tilskudd skal Vilde Haarsaker og Kjell Erik Brandstadmoen representere NBS og i arbeidsgruppe for melkekvoteordningen skal Elin Bergerud representere NBS. Arbeidsgruppene starter sitt arbeid høsten 2022 og skal levere sine rapporter innen 1. mars.

JORDBRUKSOPPGJØRET 2022

13. april: Budsjettnemnda for jordbruket la fram tallgrunnlaget for årets jordbruksforhandlinger.

19. april: NBS og Bondelaget møttes til rammeforhandlinger.

21. april: NBS og Bondelaget ble enige om den økonomiske rammen for jordbrukets krav i årets jordbruksforhandlinger på 11,5 mrd. kroner. Dette tilsvarer 100 000 kroner i tetting av inntektsgap i 2023.

23. april: NBS og Bondelaget utvekslet kravdokumenter utformet innenfor den felles økonomiske rammen.

24. april: Prosederinger med fulle forhandlingsdelegasjoner (gjennomgang av begge kravdokumenter).

25.-26. april: Forhandlinger mellom NBS og Bondelaget om fordeling av rammen på 11,5 mrd. kroner.

27. april: Jordbrukets krav ble overlevert til staten.

5. mai: Staten la fram sitt tilbud til jordbruket på 8,9 mrd. kroner, tilsvarende 30 000 kroner i tetting av inntektsgap i 2023.

8.-10. mai: Prosederinger med fulle forhandlingsdelegasjoner (gjennomgang av begge krav og tilbud).

11.-16. mai: Sonderinger og forhandlinger mellom jordbruket og staten.

16. mai: Jordbruket og staten ble enige om en jordbruksavtale på 9,7 mrd. kroner, tilsvarende 40 000 kroner i tetting av inntektsgap i 2023.

19. mai: Styret i Norsk Bonde- og Småbrukarlag godkjenner avtalen.

Total ramme for 2022 og 2023

	Jordbrukets regnemåte	Statens regnemåte	Tetting av inntektsgap i 2023
Jordbrukets krav	11,6 mrd. kr	12,8 mrd. kr	100 000 kr/årsverk
Statens tilbud	8,9 mrd. kr	10,15 mrd. kr	30 000 kr/årsverk
Avtale	9,7 mrd. kr	10,93 mrd. Kr	40 000 kr/årsverk

BEITERETTEN I HEVD

Utmarka er preget av en rekke konflikter: rovviltforvaltning, hyttebygging og arealforvaltning er noen av utfordringene som møter beitebrukeren. Skal vi utnytte utmarka til matproduksjon må beiteretten ivaretas. NBS har jobbet for å ivareta beiteretten og belyse problemer i utmarka.

Utmarksseminar før landsmøtet

Utmarksutvalget arrangerte utmarksseminar i forbindelse med landsmøtet på Gardermoen 29. oktober 2021. Seminaret *beitebruk og/eller hyttebygging* åpnet med innledning av leder Kjersti Hoff, før Tor Arnesen, seniorforsker ved Høyskolen i Innlandet, innledet om hyttebygging og bygder. Pål Kjørstad delte deretter beitebrukerens perspektiv på hyttebygging i utmarka, før advokat Tine Larsen tok for seg beitebrukernes rettigheter ved brukerkonflikter i utmarka. Konferansen ble avsluttet med plenumsdiskusjon ledet av Arne Vinje. Det var stor interesse for seminaret og mange deltakere.

Beitebruk i Bonde og Småbruker

Terje Holen (Oppland) har i 2021-22 skrevet en artikkelserie i Bonde og Småbruker under tittelen «Beitebruken». Gjennom syv artikler har han tatt for seg beiteretten og relevant lovverk.

Rovviltarbeidet

Sommeren er preget av rovviltutfordringer, og 2021 var intet unntak. Rovviltutvalget fulgte rovviltsummeren tett og samarbeidet med relevante aktører ved behov. Fylker og utvalg i NBS bidro med innspill om rovdrytutfordringen.

UTVALGSARBEIDET

Utmarksutvalget og rovviltutvalget er viktige i organisasjonens arbeid med utmarksproblematikk, rovdyr og beiterett.

Begge utvalgene arrangerte seminarer under landsmøtet. Rovviltutvalgets seminar tok for seg radiobjelleprosjektet i Telemark, mens utmarksutvalget fokuserte på beitebruk og hyttebygging.

Rovviltutvalget drifter DNA-prosjektet, hvor det samles inn prøver til analyse for å identifisere ulvens genetik.

Utvalgene samarbeider tett med relevante aktører, blant annet gjennom Naturbruksalliansen.

I november 2022 arrangerer utmarksutvalget konferanse om utmarka. Det siste året har de brukt mye ressurser på planlegging av denne.

POLITISK PÅVIRKNING, INNSPILL OG HØRINGER

Gjennom året deltar Norsk Bonde- og Småbrukarlag på en rekke høringer, politiske møter og gir innspill til lokale, regionale og nasjonale prosesser. Dette er en sentral del av vårt politiske arbeid.

Statsbudsjettet 2022

Det meste som angår jordbruket avklares i jordbruksforhandlingene, men det er også saker som er relevante i Statsbudsjettet. NBS gav innspill til Statsbudsjettet for 2022, samt til arbeidet med Statsbudsjettet for 2023 som startet i mars. I innspillet trekker vi blant annet frem midler til finansiering av løsdriftskravet utenom jordbruksavtalen, midler til Bionova og kronetoll og prosenttoll.

Hurdalsplattformen

Etter Stortingsvalget kom NBS med innspill til den nye regjeringas plattform. Det ble gjort et grundig arbeid hvor innspill fra organisasjonen ble hentet inn blant annet ved bruk av medlemsgruppa på Facebook. Medlemmer bidro med gode innspill og fagkompetanse. Resultatet ble et godt gjennomarbeidet innspill til Hurdalsplattformen. Flere av NBS sine saker fikk plass i plattformen, blant annet tetting av inntektsgapet, mål om 50% selvforsyningsgrad, senking av kvotetak for mjølk, tak på tilskudd i alle produksjoner, en satsing på økt bruk av utmarksbeite og setring, og økt produksjon og salg av lokalmat og -drikke. Sistnevnte er en satsing NBS har vært pådriver for i lang tid, blant annet gjennom verdiskapingsprogrammet.

Inntektsutvalget

I proposisjon om jordbruksoppgjøret 2021 foreslo regjeringa å sette ned et inntektsutvalg etter mye press fra næringa. 13. august 2021 ble det nedsatt et ekspertutvalg ledet av professor og økonom Ola Honningdal Grytten for å vurdere grunnlag og forutsetninger for å sammenligne næringsinntekt i jordbruket med lønn for arbeidstakere. Norsk Bonde- og Småbrukarlag deltok på innspillsmøte med utvalget høsten 2021 og sendte inn skriftlig innspill innen fristen

31. desember.

I innspillet ba NBS blant annet om at utvalget så på både inntektsnivå og inntektsutvikling, avkastningssats for egenkapital, forhandlinger for inneværende år, arbeidsforbruk per årsverk og leie av jord og kvoter som utgift.

Regionalt miljøprogram

Den nasjonale instruksjonen for regionale miljøtilskudd i jordbruket rulleres hvert fjerde år. Et nytt utkast til instruks for 2023-2026 ble i februar sendt på høring av Landbruksdirektoratet med frist 7. mai. Fylkessekretær i Troms og Nordland, Margrethe Figved, koordinerte arbeidet med innspill fra NBS.

ANDRE INNSPILL

- Høringsinnspill til proposisjon om jordbruksavtalen
- Kravspesifikasjon melk
- Innspill til Totalberedskapskommissjonen
- Innspill til EU om transport og holdbarhet på egg
- Rundbordsmøte om ny norsk satsing på matsikkerhet og småskala landbruk internasjonalt
- Innspill til regjeringens kontaktutvalg
- Innspill til regjeringas arbeid med Dagligvarekjedenes makt
- Klimakalkulator som bransjestandard

ALLIANSER OG SAMARBEID

Våre samarbeidspartnere og allianser er viktig for Norsk Bonde- og Småbrukarlag. De gir oss faglig tyngde, lar oss jobbe med en bredde av saker og gjør oss sterkere i møte med politikere. Vi oppnår mest når vi står sammen med andre!

NBS sine allianser er svært viktige for vårt arbeid. Her fra markering foran Stortinget etter jordbruksforhandlingene i 2021.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag har et tett samarbeid med næringsaktører, fagbevegelsen, miljø- og solidaritetsorganisasjoner og forskere. Dette skjer gjennom enkeltsamarbeid, i fora hvor vi er representert som avtalepart og i allianser som Naturbruksalliansen, Handelskampanjen, Globaliseringskonferansen eller Broen til Framtiden. Slike samarbeid skjer både lokalt og på internasjonalt nivå.

Kunnskapsutveksling og samarbeid om politisk påvirkning

Våre allianser er en viktig arena for kunnskapsutveksling. I Handelskampanjen sitter NBS sammen med en rekke organisasjoner som jobber for en rettferdig og bærekraftig handelspolitikk. Vårt samarbeid innad bygger kunnskap i NBS om handelspolitikk, og hos de andre organisasjonene om jordbruk. Sammen med våre alliansepartnere har vi bidratt med innspill til internasjonale prosesser i FN og WTO, og til Stortinget om Mercosur-avtalen.

7. mars arrangerte NBS skoleing for de to miljøorganisasjonene Spire og Natur og Ungdom. Dette er organisasjoner NBS har hatt tett samarbeid med i en rekke fora tidligere. Formålet med møtet var å gi de to organisasjonene en innføring i jordbruksforhandlingene og hvordan de som ungdomsorganisasjoner kan bidra i arbeidet med å stake ut en ny retning for norsk jordbrukspolitik. Fra NBS deltok konstituert generalsekretær Vilde Haarsaker, leder Kjersti Hoff, organisatorisk nestleder og kornbonde Ola Fiskvik og kommunikasjonsansvarlig Nora May Engeseth. Det ble servert suppe av grønnsaker fra Løten og grasfôra lammekjøtt fra Nordmarka.

Samarbeid med arbeiderbevegelsen

Jordbruket utgjør cirka 40.000 arbeidsplasser, og om lag 40.000 er ansatt i næringsmiddelindustrien. I tillegg skapes omtrent 40.000 årsverk som et direkte resultat av aktiviteten i jordbruket og næringsmiddelindustrien. De to næringene er til sammen den største fastlandsnæringen i Norge, og et godt samarbeid med arbeiderbevegelsen

INTERNASJONALT UTVALG

Internasjonalt utvalg i NBS har ansvar for NBS sitt internasjonale arbeid, herunder deltakelse i relevante møter, å bidra i debatten, og kontakt med våre internasjonale alliansepartnere. Det siste året har IU blant annet skrevet flere kronikker og debattinnlegg, arrangert seminar under Globaliseringskonferansen og deltatt på FNs Mattoppmøte. IU sine representanter sitter i flere arbeidsgrupper i European Coordination via Campesina (ECVC): CAP-reformen/Green deal, agroøkologi, og kvinnegruppen.

er derfor svært viktig for jordbruket.

30. august kom NBS sammen med Fagforbundet, Fellesforbundet og Arbeiderpartiet med en felles uttalelse, hvor vi ba en ny regjering om å komme til enighet om en reell opptrappingsplan for inntekta i jordbruket. Tidligere har NBS blant annet hatt felles utspill med de to fagorganisasjonene i Opprop for norsk mat og levende bygder. Leder i NBS, Kjersti Hoff, deltok som gjest på LO-kongressen våren 2022.

Naturbruksalliansen og rovvilt

Naturbruksalliansen er et samarbeid opprettet for å samle ulike nærings-, friluftsliv- og distrikt-sinteresser til fellesarbeid for å forbedre forvaltningen av ulvebestanden i Norge. Sammen med organisasjoner som NSG, Norges Skogeierforbund og folkeaksjonen Ny Rovdyrpolitikk har NBS det siste året rettet søkelyset mot rovvilt-problematikken og beitebrukernes rettigheter.

Når ut til forbrukerne

Gode alliansepartnere er særlig viktig for NBS sitt arbeid med å nå ut til forbrukerne. NBS samarbeider blant annet med Spire, Natur og Ungdom, Fremtiden i Våre Hender og Økologisk Norge for å bygge kunnskap i befolkningen om norsk jordbruk, matproduksjon og utfordringer i jordbrukspolitikken. Det siste året har vi blant annet deltatt på et matsvinnseminar med FiVH, hatt innlegg om jordbruket som grønn arbeidsplass under Broen til Framtiden og gitt felles innspill til FNs Mattoppmøte.

Strømaksjon sammen med en rekke andre organisasjoner. Kjersti Hoff holdt innledning.

Kjersti Hoff utfordret næringsminister Jan Christian Vestre (Ap) under konferansen Broen til Framtiden i april.

ARRANGEMENTER OG AKTIVITET I LAGET

Ungdomsutvalget 2021-22

Debatt på Kråkerostaulen i Telemark, august 2021

Bondesamling i Troms BS.

Fra ungdomsutvalgets julekalender 2021

Etter halvannet år med pandemi kunne organisasjonen endelig møtes fysisk igjen. Det har laget utnyttet godt, med landsmøte på Gardermoen, politisk debatt på Kråkeroe-staulen i forkant av valget, stands og messedeltakelse over hele landet og et vellykket ungdomsseminar i mars.

Debatt på Kråkeroe-staulen

Søndag 8. august inviterte Telemark BS og Vest-Telemark BS til familiedag og debatt på Kråkeroe-staulen. 900 meter over havet samlet om lag 200 mennesker seg for debatt, ekte seterkost, kultur og gode samtaler. Stølsdagens høydepunkt var politisk debatt mellom Nils Kristen Sandtrøen (Ap), Geir Pollestad (Sp) og Torgeir Knag Fylkesnes (SV), ledet av NRK-veteran Bjørn Bø. Bø utfordret de tre representantene på partienes landbrukspolitikk i forkant av Stortingsvalget i september.

Politiske møter

Telemark var ikke de eneste som satte apparatet i sving i forkant av Stortingsvalget. Over hele landet ble det arrangert møter med lokale politikere og kandidater til Stortinget. I møtene har NBS sine representanter løftet problemstillinger knyttet til norsk jordbruk, sjølforsyning og inntekt.

Lokale aktiviteter

Også i lokallagene tok aktiviteten seg opp igjen etter pandemien. Flere lokallag inviterte til møter eller bondepub. I forkant av jordbruksforhand-

lingene ble det gjennomført lokale aksjoner for å rette søkelyset på jordbrukspolitikken og lønnsomheten i næringa. Mange lokallag har også stått på stand og vervet nye medlemmer til organisasjonen.

Agroteknikk

Agroteknikk er Norges største landbruksmesse. Den arrangeres hvert tredje år i Lillestrøm utenfor Oslo og trekker til seg folk fra hele landet. NBS deltok på Agroteknikk med stand, og mange stoppet for en prat. Flere ble også vervet under messen.

Ungdomsseminar i Aurland

25.-27. mars arrangerte Ungdomsutvalget i Norsk Bonde- og Småbrukarlag ungdomsseminar i Aurland. Ungdommer fra hele landet møtte opp til en innholdsrik og minneverdig helg ved fjorden. Quiz på det lokale bakeriet, kjekjøttafeten, gjødselkurs med Mathias Lerhman, smørkinning og klimaforedrag var noe av det som stod på agendaen denne helgen. Internasjonalt ved Olav Randen utvalg bidro også med en innledning. Helgen ble avsluttet med gårdsbesøk i vakre Flåm.

Små og store hilste på dyra under familiedag på Kråkeroe-staulen i august 2021.

Ungdommene i NBS under landsmøtet 2021.

Vinnerlaget under quiz arrangert av ungdomsutvalget i mars.

På besøk hos bonde Hellek Berge i Telemark.

INTERNASJONAL SOLIDARITET

Solidaritet med utøvere i landbruket stopper ikke ved landegrensene og internasjonalt har landbruket en stor oppgave i å sikre den globale matforsyningen for framtida. Det siste året har solidaritetsarbeidets viktighet blitt enda tydeligere.

La Via Campesina

Norsk Bonde- og Småbrukarlag er medlem i den internasjonale bondebevegelsen La Via Campesina (LVC). Internasjonalt utvalg koordinerer og administrerer medlemskapet i LVC gjennom European Coordination la Via Campesina (ECVC). Leder av IU, Marielle de Roos, har styreverv i ECVC med hovedoppgaver innenfor agroøkologi, småbrukernes rettigheter og internasjonal handel. IU deltar også i arbeidsgrupper om agroøkologi, kvinners rettigheter og CAP-reformen. de Roos sitter også i landbrukspolitisk utvalg i Nei til EU og FAO-komiteen til Norge.

FNs Mattoppmøte

I september gikk FNs toppmøte om bærekraftige matsystemer av stabelen i [by]. Møtet var det første av sitt slag, og samlet medlemsland og sivilsamfunnet til diskusjoner om framtidens matsystem. Mattoppmøtet fulgte fem forskjellige løp, og NBS ved internasjonalt utvalg gav innspill til Norges såkalte «Game Changers»: tiltak som kan bidra til et bærekraftig matsystem. Mattoppmøtet høstet mye kritikk for å være lite demokratisk, i stor grad involvere internasjonale selskaper og manglende involvering av sivilsamfunnet og småbønder og kystfiskere fra land i det globale Sør.

Mercosur

Leder i NBS Kjersti Hoff og internasjonalt utvalg har de siste årene samarbeidet med flere allierte i Mercosur-saken. EFTA-Mercosur-avtalen er en frihandelsavtale mellom EFTA-landene og Mercosur-landene Brasil, Argentina, Paraguay og Uruguay, som ble inngått 23. august 2019. Avtalen vil ha alvorlige konsekvenser for jordbruket her hjemme og i samarbeidslandene blant annet gjennom import- og tollettelser. Per dags dato er avtalen til teknisk behandling. Målet med vårt arbeid er at avtalen ikke blir ratifisert. Gjennom arbeidet i ECVC er IU også involvert i Mercosur-forhandlingene til EU.

Globaliseringskonferansen

I november 2021 arrangerte Internasjonalt utvalg i NBS sammen med Spire og Latin Amerika-gruppene matsystemseminar og radiokino i forbindelse med Globaliseringskonferansen. Arrangementet startet med videohilsen fra tre bønder i det globale Sør, før deltakerne gikk i grupper for å diskutere spørsmål knyttet til matsystemet, verdikjeder og framtidens jordbruk. Globaliseringskonferansen er et viktig samlepunkt for organisasjoner og aktivister. Tema for årets konferanse var solidaritet.

SATSER PÅ KOMMUNIKASJON

Våren 2021 ansatte Norsk Bonde- og Småbrukarlag for første gang en kommunikasjonsansvarlig. Det har vært synlig i kommunikasjonsarbeidet. Det siste året har NBS økt sin synlighet i egne kanaler og tradisjonelle medier, og bidratt i debatten om hva norsk jordbruk skal være i framtida.

Bonde og Småbruker

NR. 8 • 8. oktober 2021 • 108 ÅRG.

Kamp om nestleder-verv i NBS

Valgmenndas innstilling er klar. Kjersti Hoff tar gjenvalg som leder. Det er delt innstilling på vervet som organisatorisk nestleder. Kampen avgjøres på landsmøtet.

SIDE 20

Inntekt og sjølforsyning er jobb nummer én

- Inntektsjamstilling er jobb nummer én for den nye regjeringa, men det må skje på riktig måte. Jamstillingsplanen må sørge for at det blir flere, ikke færre bønder, og at bruken av jordbruksareal og utmarksbeiter økes. Det er en krevende jobb, og det kommer til å koste, sier Kjersti Hoff, leder i Norsk Bonde- og Småbrukarlag.

SIDE 3

Ny regjering, stor fallhøyde

Kommunikasjon har vært et prioritert arbeid

Ekstern og intern kommunikasjon har vært en prioritering i sekretariatet det siste året. Det er brukt ressurser på å øke vår synlighet i sosiale medier og i redaksjonelle medier, med mål om å fremme NBS sine synspunkter i en rekke politiske saker og bidra til gjennomslag i jordbruksforhandlingene.

Under jordbruksforhandlingene ble Runa Tunheim fra Ungdomsutvalget leid inn for å bistå med sosiale medier. Dette var svært vellykket, og NBS nådde bredt ut med delebilder og videoer.

Det har lenge vært behov for å styrke det interne kommunikasjonsarbeidet. Dette arbeidet ble påbegynt under jordbruksforhandlingene 2021,

hvor kommunikasjon ut til medlemmene ble prioritert. Det ble blant annet sendt ut medlemsbrev og holdt jevnlig kontaktmøter med tillitsvalgte i organisasjonen.

Bonde og Småbruker

Bonde og Småbruker er Norsk Bonde- og Småbrukarlag sin medlemsavis. I avisa kan medlemmene lese om jordbrukspolitikk, bli kjent med aktører i landbruket, holde seg oppdatert på ny forskning og lese smått og stort om hva som rører seg i organisasjonen og jordbruket – i Norge og internasjonalt. Nytt av i år er den faste spalten «Stafetten», hvor vi blir bedre kjent med medlemmer i organisasjonen. Avisa driftes av kommunikasjonsansvarlig Nora May Engeseth og Vilde Haarsaker er redaktør.

Bli medlem!
 Norsk Bonde- og Småbrukarlag jobber bondens økonomiske og sosiale rettigheter. Vi er pådrivere for norsk matproduksjon i et evighetsperspektiv. Bli medlem i dag og gjør en forskjell for norsk landbruk!

Meld deg inn

Ny nettside ble lansert i juni 2022.

I forbindelse med omlegging av kommunikasjonsarbeidet og at avisa ble tatt inn i sekretariatet, ble antall årlige utgaver redusert. I 2022 har avisa ni utgaver, hvorav to er landsnumre. Disse sendes til alle registrerte gårdsbruk i Norge og har et opplag på om lag 60 000.

Avisa har gode annonseinntekter. Dette går i sin helhet til å dekke kostnadene ved å ha en trykt avis: setting, trykking, porto og adressekjøp til landsnummer.

Ny nettside

I juni lanserte vi nye nettsider. Formålet med de nye nettsidene var å sikre god brukervennlighet for ansatte og besøkende, og skape en nettside som i større grad svarer på dagens behov. NBS sin politikk har fått et større fokus, det er kommet på plass en oversiktlig kalender over aktivitet i hele organisasjonen og designet har fått en oppgradering. Det er i tillegg gjort en stor jobb med å øke nettsidens synlighet i ulike søkemotorer. *Besøk de nye nettsidene på smabrukarlaget.no.*

Webinarer

Organisasjonsutvalget har siden våren 2021 gjennomført en digital seminarrekke for medlemmer og andre interesserte. Årets seminarer dekket temaer dokumentasjon av tap til rovilt, målpris og volummodell, administrative krinkelkroker, jordbruksforhandlingene og soner for arealtilskudd. Seminarrekken er en stor suksess og er delvis muliggjort med støtte fra Troms og Finnmark fylkeskommune.

Medieomtale

Norsk Bonde- og Småbrukarlag har det siste året økt antall omtaler i redaksjonelle medier. I peri-

oden 1. juli 2021 til 30. juni 2022 ble NBS omtalt 3800 ganger. Til sammenligning ble organisasjonen omtalt 2500 ganger i samme periode året før. Det er en økning på 52 prosent.

I forbindelse med jordbruksforhandlingene var NBS aktivt ute i media med sine synspunkter, både i forkant og underveis. Lokal- og fylkeslag la ned en bemerkelsesverdig innsats for å løfte frem NBS sin politikk og behovet for inntektsløft i lokale, regionale og nasjonale medier, og har bidratt i trykte medier, radio og tv.

Ungdomsutvalgets julekalender

I desember hadde ungdomsutvalget sin julekalender på nettsiden og i sosiale medier. Julekalenderen er blitt en fin tradisjon hvor utvalget viser frem organisasjonen, politikk og lignende. I årets julekalender kunne medlemmer bli kjent med fylkesledere, styremedlemmer og ansatte i sekretariatet, og svare på spørsmål for å være med i trekningen av en premie.

INTERNT UKENTLIG NYHETS BREV

Siden april 2020 har det blitt sendt ut et internt nyhetsbrev hver fredag, Nytt fra NBS sentralt. Dette sendes ut fra sekretariatet til sentralstyret med varaer, fylkesledere, fylkessekretærer, lokallagsledere, utvalgsledere og andre medlemmer som har bedt om å få stå på lista. Totalt er det ca. 300 mottakere. Temaer er: faste møter i organisasjonen, møter i jordbruket, oppdateringer fra Stortinget mm.

EN ORGANISASJON I UTVIKLING

Organisasjonsarbeidet i Norsk Bonde- og Småbrukarlag har lenge vært preget av manglende ressurser og kapasitet. Med digitalisering, nyansettelser og omlegging av kommunikasjonsarbeidet, har utviklingsarbeidet i organisasjonen startet for fullt. Fremover vil omstilling av organisasjonsarbeidet være en viktig prioritet.

Landsmøtet 2021 på Gardermoen utenfor Oslo.

Landsmøtet 2021

Etter to år preget av koronapandemi og digitale møter, kunne organisasjonen endelig møtes til fysisk landsmøte på Gardermoen 30.-31. oktober. Tradisjon tro ble det gjennomført fredagsseminarer, og deltakere kunne velge mellom hele fire seminarer denne fredagen: REKO-seminar, beitekonferanse i regi av utmarksutvalget, roviltseminar og seminar om kvinner i landbruket.

Etter seminarene var det duket for forestilling. Dokumentarforestillingen Bondetinget, basert på bøker og samtaler med Helge Berge, gikk for fullstappet sal og var en stor hit blant medlemmer og gjester. Forestillingen er regissert av Torkil Sandsund og tar for seg norsk landbruks-

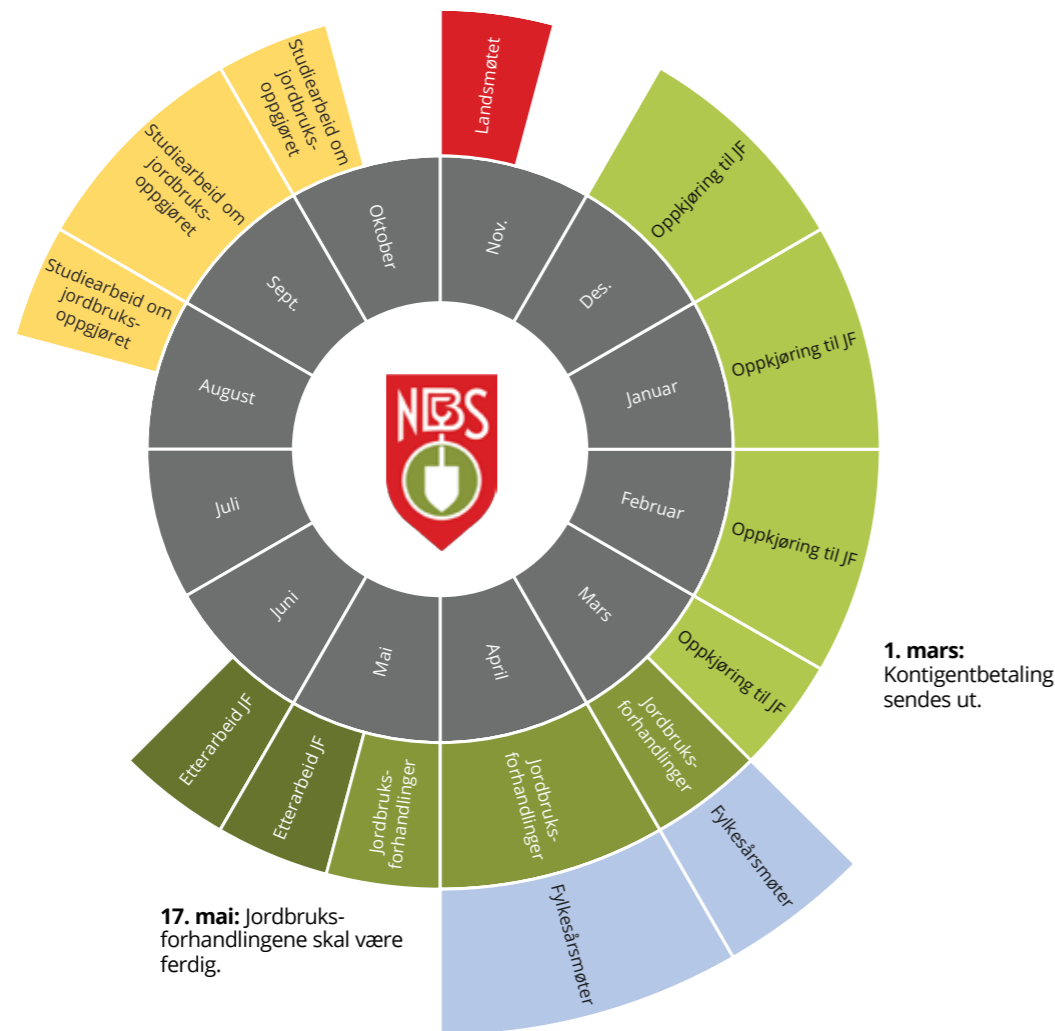
politikk på 70-tallet.

Under landsmøtet deltok 119 utsendinger, i tillegg til representantskapet, styret, ansatte og gjester. Etter Stortingsvalget ble Sandra Borch satt inn som landbruks- og matminister. Landsmøtet i Norsk Bonde- og Småbrukarlag ble hennes første hilsen til et landsmøte i landbruket. I møtet ble det gjort gode vedtak som bidro til å rette søkelyset mot bondens økonomiske situasjon og utfordringer i hverdagen. I tillegg vedtok landsmøtet å legge om årshjulet, slik at studiearbeidet i forkant av jordbruksforhandlingene gjennomføres på høsten.

Kathrine Kinn ble takket av under landsmøtet etter mange år i styret. Kjell Erik Brandstadmoen og Eli Berge Ness tok gjenvalg, mens Ola Fiskvik

1 måned før landsmøtet: Frist for landsmøtesaker, interpellasjoner og forslag til politisk plattform.

2 måneder før landsmøtet: Frist for endringsforslag til lover og prinsippprogram.

Nytt årshjul etter vedtak fra landsmøtet 2021.

ble valgt inn som nytt styremedlem og organisatorisk nestleder.

Omlegging av årshjulet

Landsmøtet vedtok i oktober å legge om årshjulet i organisasjonen. Dette innebærer en flytting av studiearbeidet fra februar/mars til september/oktober, samt at landsmøtet fra og med 2023 arrangeres i november fremfor siste helga i oktober slik det har vært gjort de siste årene. Formålet med omleggingen er at landsmøtet skal vedta prioriteringer i jordbruksforhandlingene og sikre at sekretariatet og det nye styret har tilstrekkelig med tid til å gjøre nødvendige forbedringer basert på innspill fra organisasjonen.

Ekstraordinært landsmøte i januar

I slutten av januar ble det gjennomført ekstraordinært landsmøte. Bakgrunnen for dette var en feil i saksbehandling av sak 5 fra Troms. Ekstraordinært landsmøte ble gjennomført digitalt med om lag 60 stemmeberettigede utsendinger fra lokal- og fylkeslag. Vedtaket fra landsmøtet ble opprettholdt.

Nye systemer

Organisasjonen er i en digital fornyelsesprosess. Det siste året har NBS fått nytt regnskapssystem og nytt medlemssystem, i tillegg til ny nettside.

Disse verktøyene vil på sikt forenkle arbeidet i sekretariatet. Høsten 2022 vil fylkessekretærene få tilgang til medlemssystemet, og på sikt skal også lokallagslederne få tilgang til sine respektive lag.

Organisasjonskultur

I juni 2022 vedtok styret oppdaterte etiske retningslinjer og nye varslingsrutiner for organisasjonen. Målet er å tydeliggjøre hva som regnes som uakseptabel adferd, og å sikre at alle involverte parter blir ivaretatt i en eventuell varslingsprosess. Både etiske retningslinjer og varslingsrutiner ligger tilgjengelig på organisasjonens nettsider.

Oppdaterte retningslinjer og rutiner er et ledd i arbeidet med å styrke organisasjonskulturen. Etter to år med pandemi er det behov for å bruke ressurser på å styrke samholdet internt og sikre at det gode faglige og sosiale fellesskapet ivaretas sentralt, på fylkesnivå og lokalt.

Blåst liv i lokale lag

Medlemmene er Norsk Bonde- og Småbrukarlag sin viktigste ressurs. De vedtar politikk, prioriteringer for kommende år og kommer med viktige innspill i politiske og organisatoriske prosesser. I NBS er det mange engasjerte medlemmer som

brenner for et bærekraftig jordbruk i evighetsperspektiv. Mange av disse er med på å skape aktivitet i lokallag over hele landet, og hvor det tidligere har vært lite aktivitet, er det ildsjeler som blåser liv i lokale lag. I Hordaland har en gjeng engasjerte bønder blåst liv i Midthordaland BS, og arrangert en rekke faglige og sosiale samlinger det siste året. I Hedmark ble flere levende, sovende og døde lokallag slått sammen til Glåmdal BS.

Lokal aktivitet er helt essensielt for å sikre at NBS er en attraktiv organisasjon for eksisterende og nye medlemmer, og bidrar til gode, lokale bondemiljø.

Fylkeslag 100 år

Tre fylkeslag fylte år i 2021: Nordland, Troms og Sogn og Fjordane. Fylkeslaget i Nordland inviterte i februar 2022 til tredagers jubileumskonferanse, fest og årsmøte. Troms måtte dessverre avlyse sitt arrangement grunnet lav påmelding. Sogn og Fjordane markerer sitt jubileum høsten 2022.

Et sekretariat i omstilling

Et samlet styret ble enig med daværende generalsekretær Anders Nordstad om å avslutte arbeidsforholdet vinteren 2022. Anders Nordstad fratradte sin stilling 1. mars og assisterende generalsekretær Vilde Haarsaker tok over som konstituert generalsekretær fra samme dato. Hun har sikret kontinuitet i organisasjonsarbeidet og sekretariatet i en hektisk periode, i tillegg til et omfattende arbeid med jordbruksforhandlingene.

Med begrensede ressurser i sekretariatet har det vært behov for å leie inn ekstra hjelp i travle perioder. Runa Tunheim fra ungdomsutvalget har bistått med kommunikasjonsarbeidet

under jordbruksforhandlingene og sommeren 2022. Nora Fjeldkåsa, Frøya Torvik og Cari Anna Korshavn King har bidratt under jordbruksforhandlingene, med avisa og annet forefallende organisasjonsarbeid våren 2022. Dag Fossen ble leid inn som sakyndig under siste del av jordbruksforhandlingene.

Sekretariatet i landslaget består nå av ni ansatte fordelt på syv årsverk, i tillegg til midlertidige engasjementer. To av disse er ansatt i prosjektstillinger for REKO-prosjektet og Gardsbruk.no. Koordinator for Grønt Spatak er formelt ansatt i Natur og Ungdom, men det er tett samarbeid mellom prosjektet og sekretariatet i NBS. Styret vil i løpet av høsten/vinteren ansette ny generalsekretær.

ORGANISASJONSUTVALGET

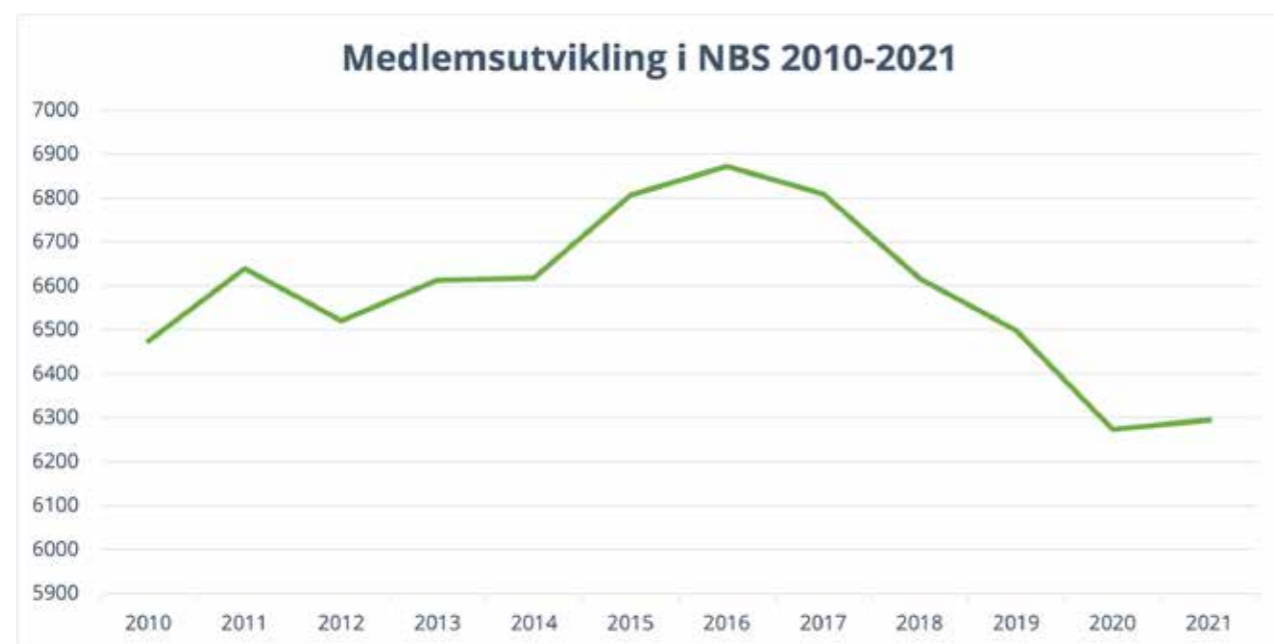
Organisasjonsutvalget oppnevnes av styret i desember, og er en viktig del av jobben med å utvikle organisasjonen. De siste årene har OU tatt initiativ og laget utkast til strategi og oppdatering av lovene, drevet med videreutvikling av organisasjonshåndboken, tatt initiativ til og organisert en webinar-serie (NBS-seminarene), koordinert deltakelse på større arrangementer som Agroteknikk og vært en viktig pådriver for utvikling av medlemspleie, vervearbeidet og studieopplegget. I årsmeldingsperioden har de bidratt aktivt inn i bytte av medlemsystem. I perioden 2021-22 har utvalget bestått av fire medlemmer.

Sekretariatet har hatt flere unge i midlertidige engasjement det siste året. F.v: Cari Anna Korshavn King, Frøya Torvik, Nora Fjeldkåsa og Runa Tunheim.

MEDLEMSUTVIKLING

I 2021 hadde Norsk Bonde- og Småbrukarlag en liten oppgang i antall medlemmer. Ved utgangen av desember 2021 hadde organisasjonen 6295 medlemmer. Til sammenligning var det 6273 medlemmer ved utgangen av 2020. Det gir en netto tilvekst på 22 medlemmer (0,3%).

Medlemmer

I perioden 01.01.2021 – 31.12.2021 har det kommet til 412 nye medlemmer og det er 390 som har meldt seg ut. 126 av de utmeldte er satt utmeldt fordi de ikke har betalt kontingenten de to siste årene, resten grunngir utmeldingen med høy alder, politisk uenighet og/eller at de har sluttet som bønder.

Omtrent 6 prosent av gårdbrukere i Norge som mottar produksjonstilskudd er medlem i Norsk Bonde- og Småbrukarlag. Nedgangen i antall aktive gårdsbruk er en utfordring også for Norsk Bonde- og Småbrukarlag. Likevel er det et stort potensial å hente, særlig blant dem som i dag ikke er organisert i et faglag. Det er med andre ord gode muligheter for en positiv utvikling i medlemsmassen de kommende årene.

Mange medlemmer verdsetter lokal aktivitet som en del av sitt medlemskap. De siste åra har dette vært en utfordring. Likevel ser vi positivt på mulighetene for å øke aktiviteten i lokallagene.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag sine medlemmer er svært engasjerte, og deltakelsen i debatter både i lukkede fora og det offentlige rom er jevnt over høy. Forventningene til organisasjonen er store.

Vervepris til Telemark

I 2021 stakk Vest-Telemark BS av med verveprisen. I perioden vervet lokallaget 28 nye medlemmer. Tolga og Tynset kom på andreplass med 14 medlemmer og Vestfold tok tredjeplassen med 11 nye medlemmer. Fylkeslaget i Telemark vant fylkesprisen.

På landsmøtet blir det delt ut premier til de tre lokallagene som har vervet flest nye medlemmer det siste året og det fylkeslaget som relativt sett har vervet flest nye medlemmer i den samme perioden. Premiene for lokallag er 6 000 kr (1.plass), 4 000 kr (2.plass) og 2 000 kr (3.plass), mens det fylkeslaget som verver flest får 10.000 kr.

STYRETS BERETNING

Vi har hatt eit arbeidsår med mange utfordringar. Pandemi, prisauke og krigen i Ukraina er med og påvirkar kvardagen og skapar utfordringar. På grunn av stor arbeidsmengde har det vore avhelde fleire styremøter enn vanleg, og styret har lagt ned meir arbeid i verva sine og teke fleire administrative oppgåver enn det som ofte har vore vanleg.

Styret og organisasjonen har god nytte av utvala våre og arbeidet som blir lagt ned der. Vi har to landsmøtevalde utval, ungdomsutval og kvinneutval. Internasjonalt utval blir oppnemnt av styret i desember. Vidare har vi forhandlingsutval, organisasjonsutval, aksjonsutval, utmarksutval, rovviltutval, inn på tunet-utval, hagebruksutval, utval for mjølkeproduksjon, storfeutval, småfeutval, kornutval og utval for økologisk produksjon. Fagutvala er viktige ressurspersonar for styret og organisasjonen. Møteaktiviteten i utvala varierer, og det er klart mest aktivitet i perioden der ein skal kome med innspel til jordbrukstingane. I år deltok også utvala med eige innspelsmøte til forhandlingsutvalet.

Godt samarbeid og konstruktive møte i utvala er med å byggje fagkunnskap i heile organisasjonen. Utvala svarar på høyringar knytt til sine fagområde og representerer organisasjonen

både ved å stille på møte og arrangement og ved å vere Norsk Bonde- og Småbrukarlag sin representant i styre og på andre område.

Mjølkeuval har arbeidd mykje med problemstillingar knytt til omlegging til lausdrift, og korleis dette vil slå ut for mindre mjølkebruk, særleg på Vestlandet.

Rovviltutvalet har arbeidd med å få flytta startdatoen på lisensjakt for jerv, DNA-prosjektet for ulv, elektronisk overvaking av beiterdyr og dokumentasjon av rovdrytap, og med forebyggjande skadefelling av bjørn.

Utmarksutvaler har hatt mange teamsmøte om konflikt mellom beitebrukarar og andre næringsinteresser/friluftsliv. Dei skal arrangere ein landsdekkande utmarkskonferanse på Gardermoen i november.

Inn på tunet-utvalet har gjennomført spørjeundersøking blant alle medlemmar i NBS for å få grunnlag for arbeid med punkt i mandatet.

Økologisk utval er aktive inn mot arrangementet Økokongressen 2023.

Kornutvalet jobba med og sendte inn eit grundig innspill til NBS i forbindelse med jordbruksforhandlingene.

Hagebruksutvalet har representantar både i Opplysningskontoret for frukt og grønt, Gartnerhallen og Norsk forum. Her ligg mykje kompetanse som er viktige i ei tid med fokus på auke av denne typen produksjon.

Prisvekst – tilleggsforhandlingar og straumstøtte

Etter brot i jordbruksforhandlingane våren 2021, opplevde vi ein voldsom prisauke på mange område utover sommaren. Styret i Norsk Bonde- og Småbrukarlag var tydelege på at ein måtte gå for tilleggsforhandlingar. Dette vart innvilga, og 28.10.21 var det einigheit om ein foreløpig kostnadskompensasjon på 754 mill. kr over statsbudsjettet for prisauke på gjødsel og bygningsmaterialar.

10.02.21 fekk ein også på plass straumstøtte til foretak som driv aktiv produksjon i jordbruks- og veksthusnæring. Dette er ei søknadsbasert ordning som gjeld fram til mars 2023.

Nye tilleggsforhandlingar?

Prisveksten heldt fram etter dei gjennomførte tilleggsforhandlingane. Også på andre område, ikkje minst drivstoff og gjødsel, har det vore ein voldsom prisauke. Styret i Norsk Bonde- og Småbrukarlag tok initiativ til ein ny runde med tilleggsforhandlingar, men fekk ikkje støtte verken frå Bondelaget eller Staten for dette. Styret i Norsk Bonde- og Småbrukarlag var tydelege på at det hadde vore ein fordel å forhandle om kostnadskompensasjonen for 2021/22 først, for så å kunne gjennomføre ordinære forhandlingar med prisauke frå 1. juli 2022 og budsjettmidler for 2023. Vi prøvde også å få ein diskusjon om å ha forhandlingar for inneværende år, men fekk ikkje støtte for det.

Jordbruksforhandlingane

Oppkøringa til jordbruksforhandlingane vart gjennomført med studieringar og innspelsmøte. Årets studiehefte var ei forenkla utgåve. Nytt av

året var at også interne utval hadde ein dag med innspel. Dette fungerte godt, då fagutvala våre er viktige med tanke på fagkunnskap på sine område.

Kravet frå fylkesleiarane var full kostnadskompensasjon og 150 000 pr. årsverk som ein start på tetting av inntektsgap. Korn, sau og ammeku har gjennom år hatt dårlegare inntektsutvikling enn andre produksjonar, så det skulle prioriterast å auke inntekta i desse produksjonane.

Dette året har det vore mykje fokus på økonomi for alle bruk. Ein såg det difor som viktig å styrke økonomien for alle bruk i denne avtala. Hovudmålet var likevel å styrke mest i botnen.

Av viktige ting frå årets jordbruksavtale er at staten la inn kostnadsdekking og kronemessig lik utvikling utan at dette var forhandlingstema. Det er eit viktig gjennomslag. Staten la også inn ein liten start på tetting av inntektsgapet, men det var altfor lite. Resultatet ble også for dårleg samanlikna med andre grupper. Det er likevel ein start, og der ligg tydelig signal om vidare tetting. Fleire forsøk fra NBS på å få tidfesting av tetting av inntektsgapet vart avviste.

Av andre sentrale ting frå årets jordbruksavtale vart det vedteke å setje ned to partssamansette arbeidsgrupper, ei som skal greie ut tak og trapettrinn og ei som skal sjå på kvoteordninga for mjølk før neste års forhandlingar.

Politikarkontakt og alliansebygging

Målretta alliansebygging, politikarkontakt på alle nivå og nettverksbygging er ein viktig del av arbeidet med å få gjennomslag og oppslutning om landbrukspolitikken til Norsk Bonde- og Småbrukarlag. Her er jobben som fylkeslag og lokallag gjer kjempeviktig. At det blir arbeidd aktivt inn mot fylka sine Stortingspolitikarar og fylkestingspolitikarar, styrkar arbeidet som organisasjonen gjer.

Stortingsvalet

Det vart arbeidd godt inn mot Stortingsvalet med blant anna stormøte på Kråkeroestaulen 8. august der både Nils Kristen Sandtrøen (AP), Geir Pollestad (SP) og Torgeir Knag Fylkesnes (SV) møtte. Alle vart utfordra på tetting av inntektsgap, og alle kom med lovnad om at dette skulle prioriterast.

Vi har også et godt samarbeid med Fellesfor-

bundet og Fagforbundet med felles oppslag om behov for tetting av inntektsgapet og verdien av eit landbruk i heile landet. AP var også med på dette oppslaget.

Når ny regjering var på plass, vart det jobba aktivt med innspel til Hurdalsplattformen. Dette var i samsvar med innspel vi hadde hatt til partia til valprogramma deira, og mykje var såleis på plass der, men måtte sikrast inn vidare. Medlemsgruppa vart brukt aktivt for å samle inn innspel og dra nytte av medlemmenes fagkompetanse på ulike områder.

Etter valet har vi prioritert å arbeide inn mot regjeringspartia og opposisjon som er sett på som støtteparti.

Landbruks- og matminister Sandra Borch er tydeleg på at ho ønskjer eit tett samarbeid med næringa. Dette kjem til uttrykk gjennom fleire møtepunkt knytt til ulike tema, og også gjennom at ho har besøkt fleire fylkeslag.

Alliansebygging

Vi har godt samarbeid med store delar av fagbevegelsen. Leiar er styremedlem i For Velferdsstaten, og vi deltok også som gjest på LO-kongressen i mai.

Vi er med i Broen til framtiden der både fagrørslene og miljørørslene er representert. Vi har også god kontakt i solidaritetsbevegelse som Latin-Ame-

rikagruppene med fleire. Det siste året er dette mest synlig gjennom arbeidet med handelsavtaler, særleg Mercosuravtalen.

Desse arenaene er viktige for å bygge kunnskap og forståing hos kvarandre.

Eksternt og internt kommunikasjonsarbeid

At Norsk Bonde- og Småbrukarlag har ein eigen kommunikasjonsansvarleg er svært viktig for organisasjonen. Ho har ansvar for heimeside og sosiale medier, kontakt med media i samband med aksjonar og utspel, og har mykje av ansvaret for Bonde og Småbrukar.

Fredagsbrevet frå administrasjonene med informasjon om kva som har vore arbeidd med siste veka, møte komande veke, medieoppslag og nyttige lenkjer til aktuelt fagstoff er eit viktig bidrag til kommunikasjonen i organisasjonen vår. Nytt av året er at leiar har kontaktmøte med fylka gjennom året, med informasjon og debatt om aktuelle saker.

Under jordbrukstingingane var det også informasjon om utvikling i tingingane. Det vart sendt ut medlemsbrev og gjennomført kontaktmøter med fleire nivå i organisasjonen.

Organisasjonsarbeid

Siste året har vi fått revidert dei etiske retnings-

linjene for organisasjonen og fått på plass varslingsrutiner om det blir levert varsel mot nokon i organisasjonen.

Vi er også i gong med omlegging av årshjulet med tanke på å kome tidlegare i gong med arbeidet mot jordbrukstingingane, etter vedtak i landsmøtet 2021. Av den grunn vil studiearbeidet i forkant av jordbrukstingingane 2023 vere gjennomført før landsmøtet 2022.

Arbeidet med å oppdatere og samordne styringsdokument held fram.

Det er utarbeidd ein verveplan for organisasjonen.

Vi har eit aktivt organisasjonsutval i Norsk Bonde- og Småbrukarlag. Organisasjonsutvalet held fram med webinarane. Dei er populære, og ein god arena for å bygge kunnskap om ulike tema. Utvalet hadde også ansvar for NBS sin stand på Agroteknikk i november 2021. Dette var en god arena for å snakke med eksisterende og potensielle medlemmer, og flere ble vervet inn.

Organisasjonsarbeid er utviklingsarbeid, det er derfor vesentleg at vi byggjer god organisasjonskultur framover slik at samarbeid og utvikling blir forankra både på lokal- og fylkesnivå.

Internasjonalt arbeid

Det internasjonale arbeidet er viktigare enn nokon gong. Siste åra har verkeleg vist oss kor viktig det om skjer i andre delar av verda er for kvardagen til norske bønder. Korona, klimaendringar og krig råkar jordbruket på mange område. Internasjonale avtaler har sterk påverknad på norsk jordbrukspolitik. Informasjon om kva utfordringar bønder i andre deler av verda, er også av stor verdi. Matsikkerhet og matsuverenitet er blitt en allmenn problemstilling.

Marielle Vink de Roos er NBS sin medlem i styret for European Coordination la Via Campesina. Marielle er også vår representant i Rådet for Nei til EU.

Sekretariatet

Som alle andre, arbeider Norsk Bonde- og Småbrukarlag med å kome tilbake til ein normal kvardag etter korona-pandemien.

Etter at eit samla styre gjekk inn for å avslutte arbeidsforholdet med Anders Nordstad og

konstituerte assisterande generalsekretær som generalsekretær i mars, har det mangla ein tilsett i sekretariatet. Det er blitt leigd inn noko hjelp på engasjement. Styret arbeider med ny rekruttering.

Siste 1,5 år har vore krevjande og sårbart for sekretariatet og organisasjonen vår. Dette gjer at styreleder og fleire styremedlemmer har tekje ansvar for fleire oppgåver, og vi har hatt eit meir arbeidande styre. En slik arbeidsmåte er ikkje bra for kontinuitet og heilskapleg oversikt. Det har derfor vore nødvendig med enda tydligere prioritering, noe som er vanskelig for et styre med mye engasjement. Ei viktig oppgave blir å byggje eit sekretariat etter behova til Norsk Bonde- og Småbrukarlag framover.

Kvar går vegen vidare?

Vi går eit viktig arbeidsår i møte. Det blir skifte av leiar i Norsk Bonde- og Småbrukarlag. Det vil også bli tilsett ny generalsekretær. Det blir viktig å byggje eit godt lag som kan samarbeide og gjere kvarandre gode.

Vi ser at politikken til Norsk Bonde- og Småbrukarlag får meir og meir gjennomslag både hos bønder, i storsamfunnet og hos mange politikarar. Vår politikk med fokus på gardsbruk som kan ha inntening med dei ressursene de har utan å måtte vekse, bruk av lokale ressursar der ein set ressursbruken inn i eit evigheitsperspektiv får gehør, vi ser meir heilskapstenking. Fleirsysteriet som er eit viktig grunnlag for mange mindre bruk er i ferd med å bli meir sentralt, ikkje minst gjennom REKO-satsingar. Det kan vere håp om at jordbruket utviklar seg både i ei klima- og miljørett retning.

Det ligg mykje bra for norsk jordbruk i regjeringsplattformen. Vi må arbeide for å bruke den bevisst, vere pådrivarar og hjelpe politikarane med fakta og tiltak på kva som må til for å nå disse målene.

Der er det lovnad om tetting av inntektsgapet. Inntektsutvalget er i arbeid og det dei kjem med vil bli sendt på høyring. Det er svært viktig at NBS føl dette godt og er tydelige hvis inntektsutvalet ikkje har forslag på tallgrunnlag- og målemetodar som kan følge opp stortingets mål om tetting av inntektsgapet for alle produksjoner og alle bruksstørrelser i hele landet. Norsk Bonde- og Småbrukarlag krev at dette skjer på denne regjeringa si vakt – i denne Stortingsperioden.

TILLITSVALGTE, UTVALG OG ANSATTE

STYRET OG LANDSMØTEVALGTE UTVALG

Styret

Leder: Kjersti Hoff
Politisk nestleder: Eli Berge Ness
Organisatorisk nestleder: Ola Fiskvik
Styremedlem: Kjell Erik Brandstadmoen
Styremedlem: Kristoffer Fodnes
Styremedlem: Ann Guro Hansen
Styremedlem: Sander Solheim

1. vara: Eldar Melbøe Kyllèsø
2. vara: Vegard Vigdenes (til 1.3.22)
3. vara: Hanne Guåker (til 1.3.22)
4. vara: Irene Dalland
5. vara: Ståle Støen

Ordførerskap

Ordfører: Astrid Tove Olsen
Varaordfører: Ole Tvette Muriteigen

Kvinneutvalget

Leder: Ingeborg Tangeraaas
Medlemmer: Ragnhild Godal, Hanne Bjerkvik, Gry Løberg og Guro Synnøve Villand (vara)

Ungdomsutvalget

Leder: Åshild Charlotte Monsø
Medlemmer: Nora Mathilde Fjeldkåsa, Gerbrand Vink, Simen Løken og Runa Tunheim

ANSATTE

Anders Nordstad, generalsekretær, til 28.2.22
Vilde Haarsaker, assisterende generalsekretær
Johan Warlo, rådgiver
Nora May Engeseth, kommunikasjonsansvarlig
Cathrine Engelstad, medlemskonsulent (80%)
Romelia Goboy Brataker, økonomikonsulent
Kristin Lia, kontormedarbeider (85%)
Svein Løken, forsikrings- og skatterådgiver (10 %)
Terje Holen, verveansvarlig (25%) til 31.3.22
Marte Olsen, REKO (permisjon 7.9.21-28.3.22)
Irene Dalland, vikar REKO (vikar sept.21-mars.22)
Hedwig Thiery Aresvik, Slipp oss til - ungdom inn i landbruket

REPRESENTANTSKAPET

2021/2022	
Ordfører	Ole Tvette Muriteigen til 31.10.21 Astrid T. Olsen fra 31.10.21
Varaordfører	Astrid T. Olsen til 31.10.2021 Ole Tvette Muriteigen fra 31.10.21
Østfold	Emilie C. Libowitz til 19.3.22 Romy Rohmann fra 19.3.22
Oslo Akershus	Marius Røer Andresen
Hedmark	Per H. Lindholt til 13.03.22 Kjersti Røhnebak fra 13.03.22
Oppland	Astrid Olstad til 23.8.21 Randi Aspås Moe Hasvoldseter til 19.1.22 Hallvard Helland fra 19.1.22
Buskerud	Gunhild Lesteborg Kjontvedt til 13.3.22 Ståle Versland fra 13.3.22
Vestfold	Audun Emil Tvedten
Telemark	Sondre Aasan
Aust-Agder	Kjell Gunnar Blakstad
Vest-Agder	Kjell Magne Larsen til 27.3.22 Kurt Stanley Olsen fra 27.3.22
Rogaland	Stig Arild Helgesen
Hordaland	Leif Grutle
Sogn og Fjordane	Marco Neven til 13.3.22 Hanne Bjerkvik fra 13.3.22
Møre og Romsdal	Stein Brubæk
Sør-Trøndelag	Steinar Vatne til 5.3.22 Jens Olav Hov fra 5.3.22
Nord-Trøndelag	Ola Fiskvik til 5.3.22 Åse Helene Monsø fra 5.3.22
Nordland	Per Anton Nesjan
Troms	Frank Halvard Valø
Finnmark	Jon Nikolaisen
Landbruks-samvirket	Marit Haugen Trine Hasvang Vaag Anne Jødahl Skuterud Jan Ole Mellby til 11.10.21 Gaute Lenvik fra 11.10.21
Norsk Sau og Geit	Ronald Slemmen

FYLKESLAG

Østfold Bonde- og Småbrukarlag	
Leder	Emilie Charlotte Libowitz til 19.03.2022
Kontaktperson	Romy Carine Rohmann fra 19.03.2022
Fylkessekretær	Lillian Ørka
Oslo og Akershus Bonde- og Småbrukarlag	
Leder	Marius Røer Andresen
Fylkessekretær	Svein Kåre Eggebø
Hedmark Bonde- og Småbrukarlag	
Leder	Per Helge Lindholt til 13.03.2022 Kjersti Røhnebak fra 13.03.2022
Fylkessekretær	Ingar Elgevasslien
Oppland Bonde- og Småbrukarlag	
Leder	Astrid Olstad til 23.08.2021 Randi Aspås Moe Hasvoldseter til 19.01.2022 (leder interimstyret) Hallvard Helland fra 19.01.2022
Fylkessekretær	Kari Hanne Pavenstädt
Buskerud Bonde- og Småbrukarlag	
Leder	Gunhild Lesteberg Kjøntvedt til 13.03.2022 Ståle Versland fra 13.03.2022
Fylkessekretær	Ketil Jørstad
Vestfold Bonde- og Småbrukarlag	
Leder	Audun Emil Tvedten
Fylkessekretær	Bergljot Styrvold
Telemark Bonde- og Småbrukarlag	
Leder	Sondre Aasan
Fylkessekretær	Kari Tellefsen
Aust-Agder Bonde- og Småbrukarlag	
Leder	Kjell Gunnar Blakstad
Fylkessekretær	Kjell Gunnar Eskilt
Vest-Agder Bonde- og Småbrukarlag	
Leder	Kjell Magne Larsen til 27.03.2022 Kurt Stanley Olsen fra 27.03.2022
Fylkessekretær	May-Brit Borgi Olsen
Rogaland Bonde- og Småbrukarlag	
Leder	Stig Arild Helgesen
Fylkessekretær	Vivian Huglen
Sogn og Fjordane Bonde- og Småbrukarlag	
Leder	Marco Neven til 13.03.2022 Hanne Bjerkvik fra 13.03.2022

Fylkessekretær	Marit Milde
Hordaland Bonde- og Småbrukarlag	
Leder	Leif Grutle
Fylkessekretær	Åse Marie Reisæter
Møre og Romsdal Bonde- og Småbrukarlag	
Leder	Stein Brubæk
Fylkessekretær	Eli Kristin Sæther
Sør-Trøndelag Bonde- og Småbrukarlag	
Leder	Steinar Vatne til 05.03.2022 Jens Olav Hov 05.03.2022
Fylkessekretær	Wenche Bringsli Husby
Nord-Trøndelag Bonde- og Småbrukarlag	
Leder	Ola Fiskvik til 05.03.2022 Åse Helene Monsø fra 05.03.2022
Fylkessekretær	Åse Helene Monsø
Nordland Bonde- og Småbrukarlag	
Leder	Per Anton Nesjan
Fylkessekretær	Margrethe Figved
Troms Bonde- og Småbrukarlag	
Leder	Frank Halvard Valø
Fylkessekretær	Margrethe Figved
Finnmark Bonde- og Småbrukarlag	
Leder	Jon Nikolaisen
Fylkessekretær	Britha Marie Stavang Berg

INTERNE UTVALG

Forhandlingsutvalget

Leder: Kjersti Hoff, Hedmark
Eli Berge Ness, Sogn og Fjordane
Torbjørn Norland, Rogaland
Vara: Kjell Erik Brandstadmoen, Oppland

Sakkyndige:

Vilde Haarsaker, NBS-sekretariatet
Johan Warlo, NBS-sekretariatet
Dag Fossen, Buskerud

Hagebruksutvalget

Leder: Arne Lofthus, Hordaland
Maren Wiger, Buskerud
Torbjørn Norland, Rogaland
Ivar Slinde, Sogn og Fjordane

Internasjonalt utvalg

Leder: Marielle Vink de Roos, Nordland
Ilona Margarethe Drivdal, Vest-Agder
Olav Randen, Buskerud
Olav Torgersen, Sogn og Fjordane
Margit Fausko, Buskerud

Inn på tunet-utvalget

Leder: Ann Merete Furuberg, Hedmark
Eirin Bjune, Nordland
Leif Grutle, Hordaland
Emma Helleman, Oppland
Britt Marthinussen, Troms

Organisasjonsutvalget

Leder: Ola Fiskvik
Ketil Jørstad, Buskerud
Per Anton Nesjan, Nordland
Margrethe Figved, Troms

Roviltutvalget

Leder: Ståle Støen, Hedmark
Kurt Solheim, Finnmark
Regina Brajkovic, Vestfold
Ann Guro Hansen, Nordland
Pål Kjørstad, Oppland

Utmarksutvalget

Leder: Ole Petter Berget, Oppland
Arne Vinje, Telemark
Ann Guro Hansen, Nordland
Ola Krokann, Sør-Trøndelag
Harald Evanger, Troms

Klima- og bærekraftsutvalget

Kirsti Winnberg, Akershus
Helge Øverås, Møre og Romsdal
Liv Solemdal, Møre og Romsdal

Utvalg for småfe

Leder: Gunleik Mæland, Telemark
Kjell Erik Brandstadmoen, Oppland
Frank Halvard Valø, Troms
Ola Kjørstad, Oppland
Øystein Havrevoll, Oppland

Utvalg for mjølkeproduksjon

Leder: Sondre Aasan, Telemark
Torbjørn Norland, Rogaland
Sondre Aasan, Telemark
Anders Hopland, Sogn og Fjordane
Ingolf Folven, Sogn og Fjordane

Utvalg for storfekjøttproduksjon

Leder: Eldar Melbøe Kylesø, Rogaland
Hanne Bjerkvik, Sogn og Fjordane
Birger Bull, Troms
Arne Andreassen, Møre og Romsdal

Kornutvalget

Hellek Berge, Telemark
Ola Fiskvik, Nord-Trøndelag
Hanne Guåker (til 1.3.22)

Ressurspersoner for gris og fjørfe

Anders Østlund, Hedmark
John Madssveen, Oppland
Tore Jardar Wirgenes, Vestfold
Ola Aasmund Sylte, Oppland
Kjersti Kraabøl Dompidal, Hedmark

Utvalg for økologisk produksjon

Leder: Astrid Tove Olsen, Nordland
Rebekka Bond, Akershus
Embrik Rudningen, Buskerud
Embret Rønning, Hedmark
Marielle Vink de Roos, Nordland

EKSTERN REPRESENTASJON

Som avtalepart og næringsorganisasjon har NBS plass i en rekke styrer, referansegrupper, utvalg mm.

Aktør	Hva?	NBS-representant
Animalia	Dyrevelferdsprogram sau	Kjell Erik Brandstadmoen, NBS-styret
	Dyrevelferdsprogram storfe	Nora May Engeseth (NBS-sekretariat) deltar i kommunikasjonsgruppe
	Varslingsliste for alvorlige smittsomme dyresykdommer	Vilde Haarsaker og Kjersti Hoff står på epostliste
Bondens Marked	Styret	Tove Åland, Nordland
	Valgkomiteen	Astrid Tove Olsen, Nordland (fra jan. 2022)
Broen til Framtiden		Kathrine Kinn, Telemark Vara: Kjersti Hoff, Hedmark
Budsjettnemnda for jordbruket		Anders Nordstad, NBS-sekretariat (til 28.2.22) Kristoffer Fodnes (fra 2.3.22) Eli Berge Ness, Sogn og Fjordane Ole Nikolai Skulberg, Nortura, fellesrepresentant NBS og NB
Debios komité for upar-tiskhet		Astrid T. Olsen
Den norske FAO-komité		Marielle de Roos, Nordland Vara: Ilona Drivdal, IU
European Coordination La Via Campesina,	Styremedlem til ECVC i La Via Campesina (LVC)	Marielle Vink de Roos
For Velferdsstaten	Styret	Kjersti Hoff, leder NBS Vara: Vilde Haarsaker, NBS-sekretariatet
Forskningsmidler for jordbruk og matindustri	Styret	Vilde Haarsaker, NBS-sekretariat Vara: Kjersti Hoff, leder NBS (fra 1.3.22)
Forum for internasjonale kvinnespørsmål (FOKUS)	Representantskap	Ilona M. Drivdal, Hedmark
Forum for norsk grønt		Arne Lofthus, Hordaland
Gjensidige	Samarbeidsutvalg	Svein Løken, Oppland Oddvar Vigdenes, Nord-Trøndelag Kristoffer Fodnes, Oppland Cathrine Engelstad, NBS-sekretariat
GMO-nettverket		Romy Rohmann, Østfold Vara: Kjersti Hoff, Hedmark
	Styret	3. vara: Nils Jakob Drivdal
Grønt Punkt	Arbeidsgruppe landbruksplast	Johan Warlo, NBS-sekretariat
Handelskampanjen	Styret	Anders Nordstad, NBS-sekretariat (til 28.2.22) Vilde Haarsaker, NBS-sekretariat (fra 1.3.22)
Innovasjon Norge	Klagenemnda for BU- saker	Kjersti Hoff, leder NBS
	Utviklingsprogrammet for landbruks- og reindriftsbasert vekst og verdiskaping, styringsgruppe	Astrid Tove Olsen, Nordland Vara: Kjersti Hoff, Hedmark

Inn på tunet Norge	Styret	Merete Furuberg
Jordvern Norge		Ingeborg Tangeraas, Nordland (fra 25.11.21)
Klima- og miljødepartementet	Kontaktutvalg for rowiltforvaltningen	Ann Guro Hansen Ståle Støen
	Koordineringsgruppe matsvinn	Anders Nordstad (til 28.2.22) Eli Berge Ness (fra 2.3.22)
	Regnskapsgruppe klimagassutslipp	Vilde Haarsaker, NBS-sekretariat Kirsti Winnberg, Akershus
Klimavalgalliansen		Kjersti Hoff, leder NBS
KOORIMP	Styringsgruppe	Johan Warlo, NBS-sekretariat
Landbrukets brannvern-komité		Hilde Mellum, Hedmark
Landbrukets dataflyt	Eiermøte	Vilde Haarsaker, NBS-sekretariat Vara: Kjersti Hoff, leder NBS
	Valgkomité	Kjersti Hoff, leder NBS
Landbrukets Økoløft	Styringsgruppe	Kjersti Hoff, leder NBS
	Nasjonale ressursgruppe	Kjersti Hoff, leder NBS
	Arbeidsutvalg	Johan Warlo, NBS sekretariat
Landbruksdirektoratet	Referansegruppe handlingsplan bærekraftig bruk av plan-tevernmidler	Edvard Lundteigen, Buskerud Vara: Johan Warlo, NBS-sekretariat
	Nasjonale tilretteleggingsmidler	Vilde Haarsaker, NBS-sekretariat
Landbruks- og matdepartementet	Jury for den nasjonale kultur-landskapsprisen	Kjersti Hoff, leder NBS
	Voksenagronomen, referansegruppe	Elin Bergerud, Buskerud
Landkreditt	Representantskap	Arne Grue, Hedmark Vara: Kristoffer Fodnes, Oppland (fra 2021)
Mattilsynet	Regelverksutvalg for økologisk jordbruk	Johan Warlo, NBS-sekretariat
Nasjonalt senter for fjell-landbruk	Styringsgruppe	Anders Nordstad, NBS-sekretariat (til 28.2.22) Steinar Vatne, Sør-Trøndelag (fra 8.3.22)
Nei til EU	Rådet	Olav Randen, Buskerud
	Landbruksnettverket	Marielle Vink de Roos, Nordland
NIBIO	Autorisasjonsordningen for handtering og bruk av plante-vernmidler	Johan Warlo, NBS-sekretariat
	Genbanken for verpehøns	Kjell Erik Brandstadmoen, Oppland
	Kulturgrupper VIPS (Varsling innen planteskadegjørere)	Øystein Pugerud, Hordaland
	Mentorordningen i landbruket, referansegruppe	Sander Solheim, NBS-styret
Norsk Landbrukssamvirke	Styret	Kjersti Hoff, leder NBS Vara: Vilde Haarsaker, NBS-sekretariatet
	Rådgivende utvalg for nærings-politikk	Anders Nordstad, NBS-sekretariat (til 28.2.22) Vilde Haarsaker, NBS-sekretariatet (fra 1.3.22)
	Rådgivende utvalg for forskning og innovasjon	Vilde Haarsaker, NBS-sekretariat

	Rådgivende utvalg for samvirke og kompetanse	Anders Nordstad, NBS-sekretariat (til 28.2.22) Vilde Haarsaker, NBS-sekretariat (fra 1.3.22)
Norsk Sau og Geit	Representantskapet	Kjell Erik Brandstadmoen
Norske Felleskjøp	Produsentutvalget for korn	Johan Warlo, NBS-sekretariatet
NORSØK	Styret	Eli Berge Ness, Sogn og Fjordane (2020-2023) Personlig varamedlem: Birte Usland, Norges Bondelag
Omsetningsrådet		Kjersti Hoff, leder NBS Vara: Eli Berge Ness, Sogn og Fjordane <i>Oppnevnt for 2018-2021</i> <i>Reoppnevning for 2022-2023</i>
Opplysningskontoret for frukt og grønt (OFG)	Styret	Torbjørn Norland, Rogaland
Partnerskap for norsk matkorn		Anders Nordstad (til 1.3.22) Ola Fiskvik (fra 1.3.22)
Regjeringens kontaktutvalg		Kjersti Hoff, leder NBS Vara: Anders Nordstad (til 28.2.22) Vilde Haarsaker, NBS-sekretariat (fra 1.3.22)
Reklamasjonsnemndene for såvarer og kraftfôr	Styret	Anders Nordstad, NBS-sekretariat (til 28.2.22) Johan Warlo, NBS-sekretariat (fra 1.3.22)
RURALIS	Styret	Ann Guro Hansen, NBS-styret
Rådet for dyreetikk		Torbjørn Norland, Rogaland Vara: Birte Usland, Norges Bondelag
Selskapet for Norges Vel	Representantskap	Vilde Haarsaker, NBS-sekretariatet
Statistisk Sentralbyrå	Rådgivende utvalg for landbruksstatistikk	Vilde Haarsaker, NBS-sekretariatet (fra 1.3.22)
Stiftelsen for Landbrukets næringsmiddelforskning	Styret	Per Harald Agerup, Norges Bondelag Personlig vara: Marielle Vink de Roos, Nordland
	Valgkomité	Vilde Haarsaker, NBS-sekretariatet
Stiftelsen Norsk Mat	Styret	Kathrine Kinn (2021) Kristoffer Fodnes, Oppland (fra 2022)
	Valgkomité	Artur Salte, Norges Bondelag (fellesrepresentant)
	KSLs Arbeidsutvalg	Kjell Erik Brandstadmoen, Oppland
	Faggruppe HMS	Ola Fiskvik
	Faggruppe planteproduksjon	Ivar Slinde, Sogn og Fjordane
	Faggruppe husdyrproduksjon	Hilde Mellum, Hedmark
	Faggruppe Inn på tunet	Britt Marthinussen, Troms
Ta havet tilbake og jorda i bruk		Kathrine Kinn, Telemark
Økologisk Norge	Referansegruppe andelslandbruk	Maren Wiger, Buskerud

REGNSKAP FOR LAGET OG AVISA

Norsk Bonde- og Småbrukarlag sitt regnskap for 2021 ble behandlet på styremøte, 16. mars 2022. Styret fattet følgende vedtak:

«Styret i Norsk Bonde- og Småbrukarlag godkjenner det samlede resultat med driftsinntekter på 17.985.362 kroner, driftskostnader på 17.958.556 kroner, resultat av finansposter på 107.221 kroner, og et årsresultat på 134.027 kroner.»

Enstemmig vedtatt.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag sitt regnskap for 2021 ble behandlet på representantskapsmøte den 16. mars 2022. Representantskapet fattet følgende vedtak:

Representantskapet i Norsk Bonde- og Småbrukarlag godkjenner det samlede resultat med driftsinntekter på 17.985.362 kroner, driftskostnader på 17.958.556 kroner, resultat av finansposter på 107.221 kroner, og et årsresultat på 134.027 kroner.

Enstemmig vedtatt.

Vedlagt følger regnskap for:

- Norsk Bonde- og Småbrukarlag
- Bonde og Småbruker
- Noter til regnskapet
- Norsk Bonde- og Småbrukarlag sine fond
- Th. S. Eriksen legat
- Revisjonsberetning for 2021 fra Vekst Revisjon AS

Resultatregnskap Laget

Note	2021	Budsjett 2021	2020
DRIFTSINNEKTER OG DRIFTSKOSTNADER			
Driftsinntekter m.v.			
Kontingenter	11 470 947	11 454 000	11 328 509
Salg av matriell	9 694	0	1 449
Tilskudd fra Landbr.samvirke	360 000	360 000	400 000
Div innt.	1 770 753	1 800 000	1 829 972
SUM DRIFTSINNEKTER	13 611 395	13 614 000	13 559 930
Driftskostnader			
Lønn fast-ansatte, inkl feriepenger	3 445 706	3 673 687	3 868 589
Honorar,tillitsvalgte, inkl feriepenger	1 307 757	1 199 476	1 012 669
Arb.g.avgift	671 604	729 837	708 651
Pensjons/yrkeskadeforsikring	331 359	260 000	340 278
Andre personalkostnader	-250 000	-250 000	-250 000
Ovf Prosjektene:	-25 690	-20 000	-147 385
SUM LØNN	5 480 736	5 593 000	5 532 802
Husleie / strøm	809 271	833 000	797 192
Systemer og tjenester (Vedl.hold/rep.)	407 620	394 000	435 596
Kontorrek. og diverse	286 565	212 000	227 317
Telefon og porto	3 87 477	120 000	96 040
Internettkostnader	305 248	125 000	122 240
Revisjon	87 500	115 000	97 500
Ovf til Bonde og Småbruker	-318 964	-360 000	-318 964
Ovf til Prosjektene:	-30 050	-60 000	-183 570
SUM ADM. KOSTNADER	1 634 667	1 379 000	1 273 351
MØTER OG REISER	597 474	745 000	228 314
Medlemskontingent	3 024 862	2 910 000	3 339 896
Sekr. Lønn til fylkene	630 000	630 000	630 000
Medlemsverving	22 000	22 000	38 000
Annen støtte til fylkene	452 743	283 000	329 601
Målrettet møtevirksomhet	164 733	699 000	216 500
SUM TILBAKEFØRT TIL FYLKE-NE	4 294 338	4 544 000	4 553 997
Kjøp av matriell	55 635	50 000	35 988
Tilskudd til Bonde og Småbruker	499 992	500 000	499 992
Tilskudd til Bonde og Småbruker	568 964	623 000	568 964
Kontingent ECVC	92 018	110 000	115 349
Ungdomsutvalget	56 971	30 000	19 167

Kvinneutvalget	19 178	30 000	8 048
Internasjonalt utvalg	7 187	40 000	5 000
Bidrag til samarb. Org.	125 000	70 000	99 167
SUM ANDRE DRIFTSKOSTNADER	1 424 945	1 453 000	1 351 675
SUM DRIFTSKOSTNADER	13 432 159	13 714 000	12 940 139
DRIFTSRESULTAT	179 235	-100 000	609 791
Nto. Finansinntekter	14 107 221	100 000	132 906
ÅRSOVERSKUDD / UNDERSKUDD	15 286 456	0	742 696

Th. Eriksen Lies Legat

Norsk Bonde- og Småbrukarlag

	2021	2020
Beholdning 1/1	712 342	696 667
Inntekter		
Renteinntekter	13 354	15 675
Resultat	13 354	15 675
Beholdning 31/12	725 696	712 342
Består av følgende innskudd:		
Felleskjøpet 8101.05.02829	725 696	712 342

Aksjonsfondet

Norsk Bonde- og Småbrukarlag

	2021	2020
Beholdning 1/1	33 280	33 247
Inntekter		
Renteinntekter	31	33
Sum inntekter	33 311	33 280
Kostnader		
Eknes-Media	1 250	0
Maja Gravermoen Toresen	3 000	0
Utgifter demonstrasjon 16.06.2021	4 250	0
Resultat	29 061	33
Beholdning 31/12	29 061	33 280
Balansen pr 31.12 består av følgende :		
Bank 8101 66 12170	29 061	33 280

Resultatregnskap Bonde og Småbruker

	Note	2021	Budsj. 2021	2020
DRIFTSINNTEKTER OG DRIFTSKOSTNADER				
Driftsinntekter m.v.				
Annonseinnt., landsnr og vanlig nr.	6	2 547 671	2 250 000	2 408 583
Avisabonnement		99 300	120 000	88 650
Andel kontingent fra NBS		499 992	500 000	499 992
Tilskudd fra landbr.samvirke		312 000	300 000	312 000
Diverse inntekter		21 040		88 400
Tilskudd fra laget	2	568 964	623 000	568 964
SUM DRIFTSINNTEKTER		4 048 967	3 793 000	3 966 589
Driftskostnader				
Lønn, honorarer, arb.g.avg, feriep.		781 771	700 000	624 611
Lønn ovf fra laget		250 000	263 000	250 000
Trykking		364 724	450 000	386 242
Provisjon annonsesalg		805 930	695 000	757 627
Setting av avisen		90 000	160 000	178 200
Aviser, tidsskrifter		3 345	-	4 157
Administrasjonsutg		318 964	360 000	318 964
Telefon		2 707	10 000	6 000
Porto		1 025 780	1 000 000	857 285
Reisekostnader		6 770	60 000	12 075
Kontingent/abonnement		19 211	20 000	18 644
Kurs/data/oppgradering		31 122	20 000	6 445
Andre kostnader		0		5 199
Kjøp av adresser		71 309	75 000	71 056
SUM DRIFTSKOSTNADER		3 771 633	3 813 000	3 496 504
DRIFTSRESULTAT		277 334	-20 000	470 124
ÅRSOVERSKUDD	/			
UNDERSKUDD	15	277 334	-20 000	470 124

Resultatregnskap Samlet

	NOTE	2021	2020
DRIFTINNTEKTER OG DRIFTSKOSTNADER			
Driftsinntekter m.v.			
Inntekter	(avisen)	2 668 011	2 585 673
Medlemskontingent	(laget)	11 470 947	11 328 509
Økn. støtte Samvirke	(avisen)	312 000	312 000
Prosjekter	1	325 000	975 000
Andre inntekter	2	3 209 403	3 300 377
SUM DRIFTSTINNTEKTER		17 985 362	18 501 558
Driftskostnader			
Lønnskostnader (laget og avisen)		6 262 507	6 157 413
Driftskostnader	(laget)	1 629 667	1 273 351
Driftskostnader	(avisen)	2 983 092	2 859 818
Kjøp matriell	(laget)	55 635	35 988
Kvinneutvalget		19 178	8 048
Ungdomsutvalget		56 971	19 167
Internasjonalt utvalg		7 187	5 000
Inn på tunet		5 000	10 000
Tilbakeført til fylkene	4	4 294 338	4 553 997
Andre kontingenter		92 018	115 349
Tilskudd til avisen		499 992	499 992
Tilsk. Bonde og Småbruker		568 964	568 964
Samlet reisekostnader		604 244	240 389
Bidrag til samarb. Organisasjoner		125 000	99 167
Prosjekter totalt	5	754 763	1 327 801
SUM DRIFTSKOSTNADER		17 958 556	17 774 444
DRIFTSRESULTAT		26 806	727 114
FINANSINNTEKTER OG FINANSKOSTNADER			
Aksjeutbytte		2 121	2 128
Renteinntekter/bankgebyr		105 100	130 778
RESULTAT AV FINANSPOSTER	14	107 221	132 906
ÅRSRESULTAT	15	134 027	860 020
OVERFØRINGER			
Overført til Egenkapital		134 027	860 020
Overført fra "Avsetning til fremtidige prosjekter":			
SUM DISPONERINGER		134 027	860 020

Balanse Samlet	
Norsk Bonde- og Småbrukarlag	

	Note	2021	2020
OMLØPSMIDLER			
Kundefordringer	8	169 308	314 117
Andre fordringer	9	1 485 863	151 157
Aksjer	11	252 500	252 500
Premiefond Gjensidige	12	26 160	54 680
Likvider	7	6 725 946	7 474 362
SUM OMLØPSMIDLER		8 659 777	8 246 816
SUM EIENDELER			
		8 659 778	8 246 816
GJELD OG EGENKAPITAL			
Egenkapital		5 738 627	5 604 600
Avsetning til fremtidige prosjekter	13	600 156	600 156
SUM EGENKAPITAL	16	6 338 783	6 204 756
KORTSIKTIG GJELD			
Leverandørgjeld		201 998	227 332
Annen kortsiktig gjeld	10	906 122	606 610
Offentlige trekk og avgifter		549 384	520 922
Påløpne feriepenger		663 491	687 197
SUM GJELD		2 320 995	2 042 060
SUM EGENKAPITAL OG GJELD			
		8 659 778	8 246 816

Oslo 16.03.2022
Styret i Norsk Bonde- og Småbrukarlag

Vilde Haarsaker
Vilde Haarsaker
Konst. daglig leder

Kjersti Hoff
Kjersti Hoff
Styreleder

Eli Berge Ness
Eli Berge Ness
Nestleder

Ola Fiskvik
Ola Fiskvik
Nestleder

Kristoffer Fodnes
Kristoffer Fodnes
Styremedlem

Ann Guro Hansen
Ann Guro Hansen
Styremedlem

Sander Solheim
Sander Solheim
Styremedlem

Kjell Erik Brandstadmoen
Kjell Erik Brandstadmoen
Styremedlem

NOTER TIL REGNSKAPET 2021

NOTE 0 REGNSKAPSPRINSIPPER

Årsregnskapet er satt opp i samsvar med regnskapsloven og NRS 8 - God regnskapsskikk for små foretak. Inntektsføring ved salg skjer på leveringstidspunktet. Tilsagn inntektsføres når bevilling er gitt. Prosjekter som fortsetter utover 31.12. periodiseres. Omløpsmidler og kortsiktig gjeld omfatter normalt poster som forfaller til betaling innen ett år etter balansedagen. Omløpsmidler vurderes til laveste verdi av anskaffelseskost og antatt virkelig verdi. Aksjer er vurdert til kostpris eller virkelig verdi. Kundefordringer og andre fordringer oppføres til pålydende etter fradrag for avsetning til forventet tap.

NOTE 1 PROSJEKTER

Gardsbruk.no	Landbruks- og matdep.	250 000
	Gjensidige	<u>75 000</u>
		<u>325 000</u>

NOTE 2 DIVERSE INNTEKTER

Forsikringsprosjekt	1 725 000	Laget
Salg materiell	9 694	
Landbrukssamvirke	360 000	
Overført til Bonde og Småbruker	499 992	Avisen
Tilskudd fra laget (avisen)	568 964	Avisen
ECVC, Erasmus	20 087	
Utmarksutv.	10 800	
Salg av lodd	<u>14 866</u>	
	<u>3 209 403</u>	

NOTE 3 TELEFON OG PORTO

Telefon	43 922
Porto	<u>43 555</u>
Telefon og porto laget	<u>87 477</u>

NOTE 4 TILBAKEFØRT TIL FYLKENE

Møtetilskudd	164 733
Tilskudd til fylkessekretær	630 000
Støtte fra Gjensidige	452 743
Medlemsverving	22 000
Kontingent til fylkene	1 985 834
Kontingent til lokallagene	<u>1 039 028</u>
	<u>4 294 338</u>

NOTE 5 PROSJEKTER

Gardsbruk.no	325 000
REKO	<u>429 763</u>
	<u>754 763</u>

NOTE 6 BONDE OG SMÅBRUKER

Det er utgitt 10 nummer av Bonde og Småbruker i 2021. Av dette er 2 såkalte landsnummer og 8 medlemsnummer. Annonseinntekter og trykkekostnader for utsendelse av landsnumrene er ikke skilt ut i egne poster i regnskapet.

NOTE 7 BUNDERT BANKINNSKUDD

Av likvide midler utgjør kr. 278.660 bunden kapital, som står på egen skattetrekkkonto. Dette dekker skyldig skattetrekk pr. 31/12. Videre er det innsatt kr. 357.227 på egen depositumkonto som sikkerhet for husleie.

NOTE 8 KUNDEFORDRINGER

Kundefordringer Annonser	184 308
Delkrederavsetning	<u>-15 000</u>
	<u>169 308</u>

Det er avsatt kr. 15.000 for dekning av usikre fordringer som for i fjor.

NOTE 9 ANDRE KORTSIKTIGE FORDRINGER

Epost-fylkene	26 300
Kortsiktige fordringer	<u>1 459 563</u>
	<u>1 485 863</u>

NOTE 10 ANNEN KORTSIKTIG GJELD

Annen kortsiktig gjeld	61 929
Landsmøte	-63 382
Midler til Ungdomtv.	17 895
Midler Landbruksråd	30 000
Tilbakeholdt kontingent	413 506
Periodiserte leverandører	-18 270
Midler for JF 2021	34 680
Mellomregning, REKO prosj.	<u>429 763</u>
	<u>906 122</u>

NOTE 11 AKSJER MM.

Regnskapsverdi er satt til kr. 252.500, etter laveste prinsippes verdi. Posten omfatter aksjer kr. 2.500 og andel i Landbrukets Dataflyt SA med kostpris kr. 200.000. Klimaselskap SA kr 50.000.

NOTE 12 PREMIEFOND GJENSIDIGE

Innskuddsfond Gjensidige	<u>26.160</u>
--------------------------	---------------

NOTE 13 AVSETNING TIL FREMTIDIGE PROSJEKT

	1/1-2020	Avsatt	Omdisponert	Benyttet	31/12-2020
Avsetning Gardsbruk	31 250				31 250
Styrke Sekretariatet	150 000				150 000
Levende lokallag/Opplæring/rekruttering	200 000				200 000
Bonde og Småbruker	118 906				118 906
Generalsekretærens disp.	100 000				100 000
	<u>600 156</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>600 156</u>

NOTE 14 FINANSINNTEKTER/KOSTNADER

Aksjeutbytte	2 121
Bankgebyrer	-43 377
Renteinntekter	<u>148 476</u>
	<u>107 221</u>

NOTE 15 FORKLARING AV ÅRETS RESULTAT

Årets samlede resultat på	134 027	fordeler seg slik:
Bonde og Småbruker, overskudd	277 334	Avisen
Norsk Bonde- og Småbrukarlag	286 456	Laget
Prosjektresultat:		
Gardsbruk.no	0	
REKO prosj.	<u>-429 763</u>	
	<u>134 027</u>	
Herav brukt kr. 0,- av avsatte midler		

NOTE 16 EGENKAPITAL

	01.01.2021	Årets Resultat	31.12.2021
	Egenkapital		Egenkapital
Pr 01/01/21	5 604 600	134 027	5 738 627
Avsetning prosjekter	600 156	0	600 156
Pr 31/12/21	6 204 756	134 027	6 338 783

Til besluttede organer i **Norsk Bonde og Småbrukarlag**

UAVHENGIG REVISORS BERETNING

Konklusjon

Vi har revidert årsregnskapet for Norsk Bonde og Småbrukarlag som viser et overskudd på kr 134 027. Årsregnskapet består av balanse per 31. desember 2021, resultatregnskap for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter til årsregnskapet, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper.

Etter vår mening

- oppfyller årsregnskapet gjeldende lovkrav, og
- gir årsregnskapet et rettvise bilde av foreningens finansielle stilling per 31. desember 2021 og av dets resultat for regnskapsåret avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med de internasjonale revisjonsstandardene International Standards on Auditing (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet i *Revisors oppgaver og plikter ved revisjon av årsregnskapet*. Vi er uavhengige av foreningen slik det kreves i lov og forskrift, og har overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Ledelsens ansvar for årsregnskapet

Ledelsen er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet og for at det gir et rettvise bilde i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge. Ledelsen er også ansvarlig for slik intern kontroll som den finner nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil.

Ved utarbeidelsen av årsregnskapet må ledelsen ta standpunkt til foreningens evne til fortsatt drift og opplyse om forhold av betydning for fortsatt drift. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for årsregnskapet så lenge det ikke er sannsynlig at virksomheten vil bli avvirket.

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Vårt mål er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon som eksisterer. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon blir vurdert som vesentlig dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke økonomiske beslutninger som brukerne foretar basert på årsregnskapet.

For videre beskrivelse av revisors oppgaver og plikter vises det til <https://revisorforeningen.no/revisjonsberetninger>

Oslo, den 21. mars 2022
Vekst Revisjon AS

Daniel Rypdal
Statsautorisert revisor

RAPPORT FRA LANDSMØTE- VALGTE UTVALG

KVINNEUTVALGET

Møter: KU har gjennomført et møte i måneden, med unntak av juli. Alle møtene har vært digitale pga koronapandemien og fysisk stor avstand mellom utvalgsmedlemmene. Vi har en egen facebookgruppe der også NBS-leder er medlem. Kvinneutvalget deltar på fylkesledersamlingene og representantskasmøter. Kvinneutvalget har tale- og forslagsrett på landsmøtet.

Webinarer: Kvinneutvalget arrangerte 8.mars-webinar. Innledning av nestleder Eli Berge Ness. Innlegg fra Jorunn Gulbrandsen, Illona Drivdal og Svein Løken. Møteledere Ragnhild Godal og Hanne Bjerkvik.

Saker: Utvalget har behandlet 44 saker - inkludert følgesaker i prosess

Noen saker: Gjennomgang av oppdatert mandat for utvalget for nye medlemmer, budsjett og arbeidsplan, planlegging av studietur til Nice høsten 2022, nominasjon til FNs kvinnekommisjon i New York, etiske regler i NBS sine sosiale media, mobilisering til 8.mars-webinar, innspill til jordbruksforhandlingene, diskusjon om ulike arrangement, innspill til NBS sin nye nettside, prioritering av media- og synlighetsoppslag, tilbakemeldinger til studenter, velferdsordninger i landbruket, spørreundersøkelse til NBS sine medlemmer om aktuelle saker for kvinneutvalget, forslag til sentralstyret om æresmedlemmer. Kvinneutvalget sender alle møtereferat til landsstyret.

Økonomi: Økonomisk støtte til studietur til Frankrike.

Artikler og presseoppslag: Den internasjonale bygdekvinne dagen
Den internasjonale kvinne dagen - Sats på kvinner i verdens matproduksjon og i fredsarbeidet
8.mars-webinaret i NBS
Dyrevelferd- artikkel etter Norske etologers webinar
Velferdsordningene i landbruket

Studietur for kvinner i landbruket
Veterinærtjenesten i distriktene- samarbeid med veterinær Gaute Helland, veterinærstudent Ida Løken, gårdbruker i Steigen Marita Olsen og Ingeborg Tangeraas
Odelstven. Innspill til redaksjonen i medlemssavisa.
Utvekslingsmuligheter i landbruket
Jordvern

UNGDOMSUTVALGET

Dette året har utvalget til enhver tid bestått av fem medlemmer. To medlemmer gikk av og to nye medlemmer ble valgt på Landsmøtet 2021, der samtlige gamle utvalgsmedlemmer og et av de nye deltok. Leder ble gjenvalgt. Styrets representant kommer i tillegg. Ungdomsutvalget har i løpet av året hatt 13 teamsmøter.

Ungdomsutvalget har i løpet av perioden arrangert 2 ungdomsseminarer. Først slo vi til med en todagers i forbindelse med Landsmøtet i 2021. Det var oppunder 20 deltagere, og det ble tid til både sosialt samvær, politisk diskusjon og faglige innlegg og blant annet førstehjelp, HMS, norsk tradisjonsøl og norsk matproduksjon fra perspektivet til en kokk.

Det andre seminaret ble arrangert på Sogn Jord og Hagebruksskule i Aurland i mars.

Ungdomsutvalget har gjennom året gjort vårt beste for å komme med innspill i saker som er relevante for unge i landbruket. Vi har også kommet med innspill i forbindelse med Jordbruksforhandlingene 2022.

Vi har tradisjonen tro hatt julekalender. I år hadde vi den på hjemmesida til NBS i tillegg til på Facebook.

Leder har deltatt på representantskapsmøte og fylkesledersamling både i Oslo i mars og på teams. Et medlem representerer oss i Alliansen Ny Landbrukspolitikk. Et annet medlem er vara.

REKO - VEIEN VIDERE

I 2017 ble REKO-ringene i Norge igangsatt som følge av prosjektet «Matnyttig» i regi av NBS. Siden oppstart har REKO spredt seg i rasende fart gjennom landet. Det er nå rundt 117 aktive REKO-ringer spredt ut over hele Norge. Selv om interessen for REKO-ringene har dabbet litt av, med mindre salg og færre produsenter, får NBS mange henvendelser knyttet til salgskanalen. For rapporteringsperioden har Marte Olsen vært ansatt som prosjektleder i perioden 01.07.2021 – 07.09.2021 og igjen fra 28.03.2022 til 30.06.2022, mens Irene Dalland har vært prosjektleder i perioden 25.08.2021 til 10.04.2022. REKO-prosjektet har mottatt støtte fra Utviklingsprogrammet til Landbruket gjennom Innovasjon Norge og har en prosjektperiode på tre år (2021-24).

Hovedmålene for prosjektet er:

Norsk Bonde- og Småbrukarlag ønsker å være en brobygger mellom produsentene og kompetansene, gjennom å sammenstille informasjon og gjøre den lett tilgjengelig. Prosjektet skal bidra med kompetanseheving og nettverksbygging.

- REKO-ringene skal være en profesjonell og attraktiv salgskanal for småskala bønder og mathåndverkere

- REKO-ringene skal være et lavterskeltilbud for nye produsenter og en kanal for å teste nye produkter på markedet
- REKO-ringene skal være en attraktiv salgskanal for norske forbrukere i hele Norge

I løpet av perioden har prosjektet:

- Tatt imot henvendelser fra kunder, produsenter og andre aktører via telefon og e-post
- Kartlagt REKO-ringer i hele Norge
- Etablert nettsiden www.rekonorge.no
- Fått innvilget rettighetene til fellesmerket REKO-ringene
- Arrangert REKO-seminar på Clarion Hotel og Congress Oslo Airport
- Opprettet SOME-kanaler på Instagram og Facebook
- Satt i gang arbeidet med «Mattrygghet i REKO-ringene»
- Satt i gang samarbeid med LOCAL FOOD angående bestillingssystem

Den første delen av prosjektet gikk med til å kartlegge situasjonen i REKO-ringene i Norge. Det er tydelig at det er mange REKO-ringer som har mindre salg enn tidligere og både produsenter og kunder har forsvunnet fra salgskanalen. Etter samtaler med mange produsenter og administratorer er det tydelig at mange ønsker seg

bedre nasjonal markedsføring av REKO-ringene. Det har vært en jevn tilstrømming av telefonsamtaler og e-poster med spørsmål fra forbrukere og produsenter. Den vanligste henvendelsen er fra kunder som ønsker å bestille fra REKO, men som ikke har Facebook-konto. Det er også mange henvendelser fra aktører som ønsker å tilby et bestillingssystem til REKO-ringene.

BESTILLINGSSYSTEM

Høsten 2021 jobbet Irene Dalland mye med å finne en tilbyder av et bestillingssystem, som samtidig sikret de opprinnelige prinsippene ved REKO. Etter samtaler med mange aktører falt valget til slutt på Local Food. Utvelgelsen ble presentert i Facebook-gruppen «REKO Nasjonal – for produsenter og administratorer» våren 2021. Mottagelsen fra produsentene var varierende, der noen synes dette var et bra valg, mens en stor andel ønsker å beholde Facebook som salgskanal.

RETTIGHETER TIL MERKEVAREN REKO-RINGEN

Den 06.04.2022 fikk vi innvilget rettighetene til fellesmerket REKO-ringene. Patentet gir NBS rettighetene til bruken av navnet REKO-ringene og gjennom fellesmerkebestemmelsene er det satt visse krav til produsentene for å sikre at REKO-ringene er en profesjonell salgskanal. Det har jevnt over vært positive tilbakemeldinger om eierskapet, og mange er glade for at eksterne aktører ikke kan stjele REKO-navnet.

REKO-SEMINAR

Den 29.10.2021 ble det arrangert REKO-seminar på Clarion Hotel og Congress Oslo Airport med tema rundt hvordan drive en REKO-ring på mest mulig måte. Viktorija fra Digifood-prosjektet til Universitet i Sørøst Norge snakket om forskning knyttet til REKO-ringene og Randi Ledaal Gjertsen fra Bondens Marked holdt innlegg om hvordan REKO-ringene og Bondens Marked kan sameksistere. Fire administratorer var også invitert for å prate om hvordan de drifter sin REKO-ring.

REKO-RINGEN PÅ NETT

I mars 2022 ble nettsiden www.rekonorge.no lansert. Nettsiden inneholder informasjon om REKO-ringer i Norge, en REKO-blogg og informasjon til kunder/produsenter og administratorer.

GRØNT SPATAK

Natur og Ungdom (NU) og Norsk Bonde- og Småbrukarlag (NBS) har arrangert Grønt Spatak hvert år siden 1993. Gjennom Grønt Spatak får ungdom mellom 16-30 år mulighet til å jobbe frivillig i ti dager i løpet av sommeren på en gård, seter eller ha beitetilsyn. Vertskapet står for kost og losji. Ingen erfaring kreves for å delta. Grønt spatak er derfor et unikt tilbud til ungdom som er nysgjerrige på norsk jordbruk og kunne tenkt seg å ta arbeid i jordbruket. Kunnskapsutveksling mellom vertskap og deltakere er et viktig formål med prosjektet også fordi det gir ringvirkninger i resten av samfunnet og kan spre kunnskap til forbrukerne om sammenhengen mellom bærekraftig matproduksjon og prisen i butikkene.

OM PROSJEKTKOORDINATOR

Magnus Flåten Nickelsen jobber som prosjektkoordinator i Grønt Spatak. Koordinatorstillingen er fast 50% hos NU. NU har ansvaret for prosjektets økonomi. Koordinator har samarbeidet med Vilde Haarsaker, som er kontaktperson i NBS.

MÅLSETTING GRØNT SPATAK 2022

Hovedmål:

Ha 120 deltakere på utplassering og 80 deltakere på vårsamling

Delmål:

1. Vellukka gjennomføring
2. Utvikling av prosjektet
3. Synleggjering, skoloring og politisk arbeid

UTPLASSERING

Sommeren 2021 gjennomførte 110 deltakere utplasseringen og i 2022 gjennomførte kun 48. Det betyr at deltakermålene ikke ble nådd. Vesentlige fall i deltakelse på nasjonale arrangement har vært en stor utfordring for Natur og Ungdom i denne perioden. Fallet i deltakelse gjelder ikke kun Natur og Ungdom og heller ikke kun ungdomsorganisasjoner, men er heller en generell konsekvens av koronapandemien, ifølge årsrapporter fra Frivillighet Norge. Grønt Spatak opplevde i starten av pandemien en rekordstor økning i deltakelse. Dette har siden falt og i år opplever vi sannsynligvis en bunn i deltakelse. Trolig kommer det av at ferie i Norge prioriteres lavere mot konkurrerende tilbud. I tillegg er det sannsynlig at fall i medlemsmassen til ungdomsorganisasjoner og frivilligheten generelt har gjort det vanskeligere å rekruttere deltakere.

Årets vårsamling for Grønt Spatak ble arrangert på Opaker gård. Foto: Natur og Ungdom

I tillegg til lav deltakelse, slet prosjektet med 17 avmeldinger etter påmeldingsfristen. Som i fjor ble det sendt ut et skjema for å høre om grunner til avmelding, men ingen har svart. Tiltakene som ble prøvd ut for å hindre avmeldinger i år ser ikke ut til å ha hindret avmeldinger. Derfor må vi i løpet av høsten se på andre tiltak som kan hindre avmeldinger. Neste år er Grønt Spatak 30 år og fram til da vil økt synlighet være mest i fokus.

VÅRSAMLING

I forkant av utplasseringen arrangerer Grønt Spatak en vårsamling, som er et faglig forberedende seminar for deltakerne. I år ble vårsamlinga igjen arrangert fysisk etter to år med digital samling. Årets vårsamling ble avholdt 27.-29. mai på Opaker gård i Kirkenær. I 2022 var det 42 som deltok. Målet om 80 deltakere på vårsamling ble ikke nådd, men svært høyt tall i forhold til det totale deltakertallet i år. Årets vårsamling ble finansiert av et samarbeid med Økologisk Norge, og hadde derfor et spesielt fokus på økologisk landbruk. Vi hadde et rikt faglig program med tema som regenerativt landbruk, kornets betydning for selvforsyning, biologisk mangfold i utmarka, avveininger i rovdyrforvaltning og økt selvforsyning, handelsavtaler som legger rammer for landbruket i Norge og et presseverksted. Styreleder Kjersti Hoff holt foredrag om NBS og jordbruksforhandlingene. I løpet av helgen fikk deltakerne også prøvd å luke i kjøkkenhagen,

anlegge permakulturbed, gjerde og sanke granskudd til villbrygg. Etter to år med kun digital vårsamling, var det masse positive tilbakemeldingene fra deltakere!

REKRUTTERING OG SYNLIGHET

Rekruttering av deltakere skjedde både innad i NU på landsdekkende arrangement som Landsmøtet (del 2) i april og gjennom skolebesøk. I tillegg har Grønt Spatak hatt saker og annonser i Putsj (NU sitt medlemsblad) og Bonde- og Småbruker og i ulike nyhetsbrev og som innlegg på Facebook og Instagram. Koordinator har også hatt stand på ulike universitet. Vi har også prøvd å rekruttere deltakere i andre frivillige ungdomsorganisasjoner som Spire, Norges speiderforbund, 4H, Norges Bygdeungdomslag i tillegg til alle ungdomspartier.

Når det gjelder økt synlighet deltok Grønt Spatak med to foredrag på konferansen «I takt med naturen» i Røros i august og var i Nationen i forkant av jordbruksforhandlingene. Underveis i utplasseringsperioden i sommer har også flere deltakere vært i lokalavisa. I tillegg har deltakere selv underveis i løpet av sommerferien publisert flere innlegg og oppdateringer på story på Instagram om oppholdet sitt. Vi publiserte også flere reisebrev på hjemmesida. Grønt Spatak satser på sosiale medier for å nå ut til interesserte, og evalueringene viser fortsatt at mange av deltakerne finner oss på Facebook eller Instagram.

ØKONOMI

I 2022 ble prosjektet støttet av Felleskjøpet med 120 000 kr, Tine med 50 000 kr, Miljødirektoratet med 275 000 kr og Landbruksdirektoratet, i samarbeid med Økologisk Norge, med 137 000 kr. I 2022 fikk vi økte utgifter til vårsamlingen som igjen ble fysisk. Siden deltakertallet ble lavere enn forventet, var det mer enn nok midler til vårsamlinga, og prosjektet vil også i år gå med overskudd.

KONKLUSJON

Alt i alt er vi fornøyde med gjennomføringen av Grønt Spatak i 2021 og 2022. Siden starten av koronapandemien har underliggende utfordringer i jordbruket blitt tydeligere, som for eksempel dårlige lønnsvilkår, underbemanning og lav rekruttering. Da er prosjekter som retter seg mot unge for å heve kunnskapen om betydningen av jordbruk i Norge og som skaper direkte møteplasser med bøndene og deres hverdag helt sentrale for å få et retningsskifte. Ikke minst er Grønt Spatak unikt ved at det legger til rette for rekruttering av ungdom uten noen tilknytning til jordbruket, en gruppe som ofte blir oversett. Nettopp av disse grunnene er Grønt Spatak viktig. Vi takker for det rike samarbeidet mellom Natur og Ungdom og Norsk Bonde- og Småbrukerlag som har gjort at vi for 29. gang har fått gjennomført et vellykket Grønt Spatak.

Prosjektleder for Grønt Spatak, Magnus Flåten Nickelsen, dro selv på gårdsopphold i sommer.

SLIPP OSS TIL - UNGDOM INN I LANDBRUKET (GARDSBRUK.NO)

Prosjektet «Slipp oss til – ungdom inn i landbruket» ble startet i 1998 som et samarbeidsprosjekt mellom Norsk Bonde- og Småbrukerlag, Norges Bygdeungdomslag og Natur og Ungdom. Målet har gjennom alle år vært å øke rekrutteringen til landbruket, bidra til en miljøvennlig matproduksjon og øke bosetningen i distriktene. Dette arbeidet gjør vi i stor grad gjennom gratis annonsering av ledige gårdsbruk på nettsiden vår Gardsbruk.no.

ARBEID MED Å FÅ LEDIGE BRUK UT FOR SALG:

Slipp oss til – ungdom inn i landbruket er et nasjonalt rekrutteringsprosjekt med mål om å flere inn i landbruket. Sentralt i dette arbeidet har det vært å få flere bruk for slags. Ifølge Statistisk Sentralbyrå finnes det 30 370 gårdsbruk uten fast bosetning rundt om i Norge (per 2. juli 2021), men dessverre blir svært få av disse brukene lagt ut på salg. På samme tid kan man se en voksende grad av tidligere småbruk i drift som selges som fritidshus.

GARDSBRUK.NO

Nettsiden Gardsbruk.no er en sentral del av prosjektet, og den viktigste møteplassen for kjøp, salg og utleie av gårdsbruk i Norge. Siden oppstarten av nettsiden i 2000 anslår vi at vel over 2500 gårdsbruk har blitt annonsert gjennom nettsiden, og halvparten omsatt.

Finn.no er en annen nettside med mange treff på landbrukseiendommer, men en vesentlig skilnad mellom nettsidene er at Gardsbruk.no setter krav om at alle eiendommer som legges ut skal det være mulig å drive landbruk på. Et minstekrav for å legge ut annonse er 5 dekar fulldyrka mark, eller 25 dekar produktiv skog. Disse kravene gjør at gårdsbruk.no utelukkende tilbyr det mange leter etter; eiendommer å drive landbruk på. En annen viktig skilnad mellom nettsidene er at annonsering på gardsbruk.no er gratis.

Nettsiden har både godt med besøkende og mye respons. Hver måned legges det ut nye bruk for salg og leie, og det blir også solgt bruk månedlig. I tillegg er kategorien «Ønskes kjøpt»

veldig populær. Gardsbruk.no har til enhver tid mellom 80 og 200 ledige gardsbruk og «Ønskes kjøpt»-annonser.

TILBAKEMELDINGER FRA BRUKERE

Tilbakemelding fra brukere av nettsiden er avgjørende for at så mange som mulig skal besøke nettsiden, og at den skal bli så brukervennlig som mulig. Vi sender fremdeles ut evalueringsskjema til de som kontakter oss for kjøp og salg. Tilbakemeldingene vi får om nettsiden er at de som bruker den er fornøyde med et gratis og brukervennlig annonseringstilbud som gardsbruk.no. Det trekkes også frem at brukerne føler seg ivaretatt og hjulpet underveis i prosessen. Det siste året har vi jobbet videre med å forbedre nettsiden basert på tilbakemeldinger som har kommet. Det har også blitt oppdatert i henhold til fylkesnavn, obligatoriske svar og tilgjengelighet av annonser.

ØNSKES KJØPT OG LEIE AV GARDSBRUK

I tillegg til muligheten for å registrere salgsannonser på gardsbruk.no har potensielle kjøpere muligheten til å legge ut annonser for gårder de ønsker å få kjøpt. Denne ordningen ble lagt til i 2009. Det er ikke kommet mange tilbakemeldinger fra noen av de som leter etter gård, og som har lagt ut annonse under «Ønskes kjøpt». Prosjektleder har derfor ikke like god oversikt over hvor suksessfull denne delen av nettsiden er.

En siste avdeling på nettsiden er leie av gardsbruk. Dette er en ordning flere har spurt om, og året 2019 økte særlig etterspørselen. I dag er denne delen av nettsiden godt brukt både fra utleier og leietaker, og prosjektleder får flere henvendelser av leietakere på leting etter en småbruksdrøm.

FORBEDRING AV NETTSIDEN

Gjennom 2021-22 har prosjektleder satt av mye ressurser til forbedring av nettsiden. Det er en stor aldersforskjell mellom de som bruker nettsiden, de fleste er unge, men mange av de som oppdretter annonser er eldre. Derfor har det vært et sterkt fokus på å gjøre nettsiden mer intuitiv og tilgjengelig. Dette arbeidet har betydning at aktiviteten ikke har vært like omfattende når det kommer til andre deler av prosjektet.

MATERIELL

Gardsbruk.no tilbyr også materiell gjennom prosjektet «Slipp oss til – ungdom inn i landbruket», til kommuner og enkeltpersoner. «Bruk for

deg – ei handbok for deg som vil ha gard» er en svært populær håndbok som ble utviklet i 2011. Etter at boken ble utsolgt har den blitt digitalisert, og sendes nå ut gratis til de som ønsker det. «Bruk mulighetene! Økt bosetning på ledige gardsbruk» er enda et tilbud, som er mer rettet mot kommuner. Også denne sendes ut gratis til de som ønsker å lese.

ØKONOMI

Arbeidet i 2021 - 2022 er i all hovedsak finansiert av Landbruks- og matdepartementet (LMD) og Norsk Bonde- og Småbrukarlag. Størrelsen på tilskuddet blir avgjort hvert år avhengig av statsbudsjettet. I tillegg finansieres prosjektet av støtte fra private aktører som Gjensidige, samt salg av reklame.

PROSJEKTLEDER

Hedwig Thiery Aresvik er prosjektleder.

Hedwig Thiery Aresvik tok over stillingen som prosjektleder for Slipp oss til - ungdom inn i landbruket 1. mars 2021. Sommeren 2022 skal det ansettes ny prosjektleder.

OM NORSK BONDE- OG SMÅBRUKARLAG

Norsk Bonde- og Småbrukarlag er en partipolitisk uavhengig organisasjon som arbeider for å bedre jordbrukets økonomiske og sosiale rammebetingelser. Økt matproduksjon, næringsutvikling, lokal foredling, god dyrevelferd og levende kulturlandskap er viktige saker for organisasjonen. Grunnlaget for driften av organisasjonen er medlemskontingenten fra våre om lag 6500 medlemmer.

BLI MEDLEM!

Som medlem vil du bli en del av fellesskapet og kan være med å påvirke norsk landbrukspolitikk. Vi har gode medlemsfordeler på blant annet forsikring fra Gjensidige og arbeidstøyt fra Wenaas. Du får i tillegg tilsendt avisa Bonde og Småbruker gratis ti ganger i året.

Les mer og meld deg inn:
smabrukarlaget.no/bli-medlem

smabrukarlaget.no
[@bondeogsmabrukarlaget](https://twitter.com/bondeogsmabrukarlaget)

Takk for et flott år!

**Norsk Bonde-
og Småbrukarlag**

www.smabrukarlaget.no | [@bondeogsmabrukarlaget](https://www.instagram.com/bondeogsmabrukarlaget)